

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TEKSTİLDE SHIBORI VE STENCIL BASKI TEKNİĞİNİN SANATSAL
UYGULAMALARI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Emine YILDIZ

(Y1312.240003)

Görsel Sanatlar Ana Sanat Dalı

Görsel Sanatlar Programı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Bayram YÜKSEL

Ocak, 2017

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

Yüksek Lisans Tez Onay Belgesi

Enstitümüz Görsel Sanatlar Ana Sanat Dalı Görsel Sanatlar Tezli Yüksek Lisans Programı Y1312.240003 numaralı öğrencisi **Emine YILDIZ**'ın "TEKSTİLDE SHİBORİ VE STENCIL BASKI TEKNİĞİNİN SANATSAL UYGULAMALARI" adlı tez çalışması Enstitümüz Yönetim Kurulunun 16.06.2016 tarih ve 2016/12 sayılı kararıyla oluşturulan jüri tarafından *uygukluğ.u.* ile Tezli Yüksek Lisans tezi olarak *kabul*... edilmiştir.

Öğretim Üyesi Adı Soyadı

İmzası

Tez Savunma Tarihi :27/01/2017

1)Tez Danışmanı: Prof. Dr. Bayram YÜKSEL

Bayram Yüksel
.....

2) Jüri Üyesi : Yrd. Doç. Dr. Zehra DOĞAN SÖZÜER

Zehra Doğan Sözüer
.....

3) Jüri Üyesi : Doç. Sefa ÇELİKSAP

Sefa Çeliksap
.....

Not: Öğrencinin Tez savunmasında **Başarılı** olması halinde bu form **imzalanacaktır**. Aksi halde geçersizdir.

YEMİN METNİ

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum” Tekstilde Shibori Ve Stencil Baskı Tekniğinin Sanatsal Uygulamaları” adlı çalışmanın, tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurulmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin Bibliyografya’da gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve onurumla beyan ederim.(05.01.2017)

Emine YILDIZ

ÖNSÖZ

İnsanoğlunun örtünme ve doğa koşullarından korunma gereksinimi ilk insandan bu yana varolagelmıştır. Zaman içerisinde, sosyal, ekonomik ve kültürel değişimin yaşanması giyiminde farklı yönler kaymasını engellememiştir. Giderek globalleşen dünyamız da, tekstil ürünlerinin desen, kumaş, renk çeşitliliğine rağmen, düşünsel gelişimin, sanatsal yaklaşımına yetemediği anlaşılmıştır.

Günümüz insanları teknolojinin ilerlemesi ve aynı tarz giyimden bıkmış ve farklı tasarım ve farklı kumaş desenli kıyafet isteğine yönelmiştir. Japon sanatı shibori çok eski geleneği bu gün yeryüzüne tekrar çıkarmıştır. İnsanlarımızın bu isteğine cevap veren ve hatta duygularını kumaşıyla bütünleştiren bu sanat, bir çok teknikte değişik etkileşimler ve değişik formlar meydana getirmiştir.

Shibori tekstil ürünlerini hiçe sayan, düşünsel gelişimin sanatsal yaklaşıma yansımaları bağlamında, geleneksel tekniklerin öğrenilmesi, geliştirilmesi ve günümüze özümsemesini içine alır. İçinde var olan ruhu, tek defaya mahsus desenlerin, formların, kumaşların ortaya çıkmasıyla kendini gösterir. Üç boyutluluk onun vazgeçilmezidir. Farklı tekniklerin ,farklı kumaşlarda ki etkileri her seferinde değişik formlar elde ettirir.

Shibori ile boyama da, kişi sınırlarını aşmak için çaba göstermez, ifadelerini kullandığı malzemeye anlatır. Shibori dilini konuşan sanatçılar, doğadan edindiği gözlemlerini çalışmalarında ifade ederler. Bazen kontrollü bazen de kontrolsüz kazalar ile formlu kumaşlar elde ederler.

Stencil baskı şablonlarla ve kontrollü yapılan bir baskı çeşididir. İstenilen baskı şablonunu elde etmenin rahatlığı, shiborinin gizemli etkisiyle bir araya gelip sürpriz sonucuyla karşılaştırılır. Heyecanlı ve meraklı bir bekleyiş, işlem sonrası sonucu görmemizi sağlar.

Bu çalışma da shibori tekniği ile stencil baskı tekniğini birleştirerek farklı teknikler üretme yoluna gidildi. Bana çalışmalarında azim veren ve desteğini esirgemeyen danışmanım Bayram YÜKSEL'e Çiğdem KOÇAK'a teşekkürlerimi bir borç bilirim.

Aralık, 2016

Emine YILDIZ

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖNSÖZ.....	iv
İÇİNDEKİLER	v
ŞEKİL LİSTESİ.....	vi
ÖZET.....	viii
ABSTRACT	ix
1 GİRİŞ.....	1
2 SHİBORİNİN TANIMI.....	5
2.1 Shiborinin Tarihsel Süreci ve Önemi	6
2.2 Shiborinin Dünyadaki Örnekleri	13
2.3 Dünyada Shibori (şibori) Tekniğini Uygulayan Sanatçılar	16
2.4 Afrika’da Shibori.....	17
2.5 Nijerya’ da Shibori	20
2.6 Hindistan’da Shibori.....	21
3 SHİBORİ UYGULAMA TEKNİKLERİ	26
3.1 Shibori Uygulamasında Kullanılan Malzemeler	26
3.1.1 Batik baskının yapılışı.....	27
3.2 Shibori Uygulama Teknikleri	29
3.2.1 Shibori bağlama tekniği ve görsellerle incelenmesi.....	30
3.2.2 Shibori dikiş tekniği ve görsellerle incelenmesi	30
3.2.3 Katlamalı shibori tekniği ve görsellerle incelenmesi	32
3.2.4 Shiboride boruya sarma tekniği	33
4 STENCİL BASKI	35
4.1 Stencil Baskı Tekniği Özellikleri	35
4.1.1 Kumaş üzerine direk olarak elle boyama	36
4.2 Stencil Baskı Tekniğinin Görsellerle İncelenmesi	37
5 SHİBORİ VE STENCİL BASKI TEKNİĞİNİN BİRLİKTE KULLANILDIĞI UYGULAMA ÖRNEKLERİ.....	42
5.1 Shibori Kıyafet Örnekleri	42
5.2 Shibori Kumaş Uygulamaları	69
6 SONUÇ	78
KAYNAKLAR	79
ÖZGEÇMİŞ.....	81

ŞEKİL LİSTESİ

Sayfa

Şekil 2.1: Dikme Tekniğiyle Yapılmış Shibori	7
Şekil 2.2: Yukata	8
Şekil 2.3: Katlama ve Dikiş Tekniğiyle Yapılmış Shibore Kimono Kıyafeti	9
Şekil 2.4: Michelle Jonas Shibori Örneği	10
Şekil 2.5: Kanezo Suzuki'ye Ait İtajime Shibori	10
Şekil 2.6: Armatsu Shibori Örneği	11
Şekil 2.7: Katlama Tekniğiyle Shibori	12
Şekil 2.8: Dikiş Tekniğiyle Shibori	12
Şekil 2.9: Dünya Çapında Shibori Uygulaması Yapan Ülkeler	13
Şekil 2.10: Suziki Kanezo'nun Baskı ve Dikiş Teknikli Shiborisi.....	14
Şekil 2.11: Suziki Kanezo'nun Animatsu Örneği.....	15
Şekil 2.12: Dikiş Tekniğiyle Yapılmış Shibori Örneği	18
Şekil 2.13: Gambiadan Keten ve Garra Kumaş Olarakta Bilinen Kumaşın İndigo ve Kola Cevizi İle Boyanmış Hali	19
Şekil 2.14: Oniki Desensiz Katmandan Oluşan Elbise (Hiteo) Örneği	20
Şekil 2.15: Rafya İle Bağlama Metoduyla Yapılmış Shibori Örneği	21
Şekil 2.16: Bağlama tekniğinde sihibori örneği	22
Şekil 2.17: Sentetik Kumaş Boyaları.....	23
Şekil 2.18: Bandhani Kıyafetler	24
Şekil 2.19: Güney Peru'dan Cartmüzesinden Shibori Örneği.....	25
Şekil 3.1: Bağlama, katlama, Boruya Sarma ve Sıkıştırma Örnekleri.....	30
Şekil 3.2: Dikiş Tekniği Örneği-1	31
Şekil 3.3: Dikiş Tekniği Örneği-2	31
Şekil 3.4: Dikişli Shibori Yapımı Örnekleri	31
Şekil 3.5: Katlama Tekniği ile Yapılmış Shibori Örnekleri	33
Şekil 3.6: Boruya Sarma ve Sıkıştırma Teknikli Shibori Örnekleri	34
Şekil 3.7: Değişik Tekniklerle Shibori Kumaş Yapım Örnekleri.....	34
Şekil 4.1: Baskı Tekniğiyle Yapılmış Kumaş Örneği	37
Şekil 4.2: Stencil Baskı Tekniğiyle Boyama Örneği	37
Şekil 4.3: Stencil Baskı Tekniğiyle Yapılmış Kumaş Örneği	39
Şekil 4.4: Bağlama Tekniğiyle Shibori Örneği.....	40
Şekil 4.5: Stencil Baskı Uygulama Örnekleri-11	40
Şekil 4.6: Stencil Baskı Tekniğiyle Shibori Kumaş	41
Şekil 5.1: Boruya Sarma ve Stencil Yöntemi ile Kıyafet Tasarımlı Shibori.....	42
Şekil 5.2: Stencil Baskı Tekniğiyle Shibori Çalışmaları	43
Şekil 5.3: Stencil Baskı Yöntemi ile Kıyafet Tasarımlı Shibori.....	44
Şekil 5.4: Stencil Baskı Tekniği	45
Şekil 5.5: Boruya Sarma Yöntemi ile Kıyafet Tasarımlı Shibori.....	46
Şekil 5.6: Stencil Yöntemi ile Kıyafet Tasarımlı Shibori.....	47
Şekil 5.7: Boruya Sarma Yöntemi ile Kıyafet Tasarımlı Shibori.....	48
Şekil 5.8: Binding (Bağlama) Yöntemi ile Kıyafet Tasarımlı Shibori	49

Şekil 5.9: Boruya Sarma ve Stencil Yöntemi ile Kıyafet Tasarımlı Shibori.....	50
Şekil 5.10: Boruya Sarma ve Stencil Yöntemi ile Kıyafet Tasarımlı Shibori.....	51
Şekil 5.11: Stitching(Dikme) Yöntemi ile Kıyafet Tasarımlı Shibori.....	52
Şekil 5.12: Bağlama Yöntemi ile Kıyafet Tasarımlı Shibori.....	53
Şekil 5.13: Boruya Sarma Yöntemi ile Kıyafet Tasarımlı Shibori.....	54
Şekil 5.14: Bağlama Yöntemi ile Kıyafet Tasarımlı Shibori.....	55
Şekil 5.15: Düğme Yöntemli Shibori Çalışmaları.....	56
Şekil 5.16: Stencil Baskı Yöntemi ile Kıyafet Tasarımlı Shibori.....	57
Şekil 5.17: Stencil Baskı ve Bağlama Yöntemi İle Kıyafet Tasarımlı Shibori	58
Şekil 5.18: Dikme Yöntemi ile Kıyafet Tasarımlı Shibori.....	59
Şekil 5.19: Binding(Bağlama) Yöntemi ile Kıyafet Tasarımlı Shibori	60
Şekil 5.20: Boruya Sarma Yöntemi ile Kıyafet Tasarımlı Shibori.....	61
Şekil 5.21: Çivili Shibori Çalışmaları.....	62
Şekil 5.22: Çivili Shibori Çalışmaları.....	63
Şekil 5.23: Stencil Baskı Yöntemi İle Shibori Çalışmaları	64
Şekil 5.24: Çiviye Sarma Yöntemi ile Shibori Çalışmaları.....	65
Şekil 5.25: Bağlama Shibori ve Osmanlı Motif Karışım Uygulamaları.....	66
Şekil 5.26: Dikişli Shibori Osmanlı Motifli Shibori Çalışmaları	67
Şekil 5.27: Çiviye Sarma Yöntemli Shibori Çalışmaları.....	68
Şekil 5.28: Stencil Baskının Kumaş Hali	69
Şekil 5.29: Çiviye Sarma Yöntemi Çalışmaları.....	70
Şekil 5.30: Vidaya Sarma ile Shibori Kumaş Kurutulması	71
Şekil 5.31: Stencil Baskı Uygulama Çalışmaları.....	72
Şekil 5.32: Stencil Baskı Uygulama Çalışmaları.....	73
Şekil 5.33: Stencil Baskı Uygulama Aşamaları ve Çalışmaları	74
Şekil 5.34: Stencil Baskı Uygulama Aşamaları ve Çalışmaları	75
Şekil 5.35: Stencil Baskı Uygulama Aşamaları ve Çalışmaları	76
Şekil 5.36: Shibori Yapım Aşamaları.....	77

TEKSTİLDE SHIBORI VE STENCIL BASKI TEKNİĞİNİN SANATSAL UYGULAMALARI

ÖZET

Giyim, insanların ve toplumların kendilerini ifade biçimidir. Kùltürlerin zamanla sosyal, ekonomik, teknolojik gelişmelerle evrim geçirdiği bir niteliktir. Japon kùltürü çok eski bir geleneğe sahiptir. Geçmişten geleceğe ışık tutmaya devam etmiştir. Günümüzde birçok sanatçı Shibori tekniklerinden yararlanmış ve bu sanatın tüm dünyada tanınmasını sağlamıştır. Shibori kumaşı üç boyutlu ele almayı tercih eder. Shibori Japonca'da boyama işleminden önce kumaşın, çeşitli yöntemlerle bükülmesi, sıkıştırılması, dikilmesi katlanması veya sıkıştırılması ile kumaşın boyama işlemine verilen isimdir. Japon shibori, yüzlerce kumaş işleme metodunu içeren genel bir kavramdır. Bu sayede kumaş üzerinde birçok teknikler kullanılarak renkli ve artistik tasarımlar gerçekleştirilebilmektedir. Deneysel çalışmalarda farklı kumaş ve iplikler ve farklı teknikler kullanılmıştır. Her bir kumaşta ki etkileşimi izlenmiş, kullanılan malzeme ile değişen renk ve form farklılıkları gözlenmiştir. Kumaş yüzeyinde oluşan üç boyutluluk ve renk geçişleri gözlenerek, stencil baskı tekniği ile bütünleştirme ve etkileri amaçlanmaktadır. Shibori sanatı ile stencil baskı tekniğini birleştirerek görsel sanatlar da yeni bir ekol elde etmeyi hedeflemektedir. Stencil ve shiborinin birleşmesiyle, uzak doğu kùltürünün batıyla sentezlenmesi amaçlanmaktadır. Son bölümde geleneksel el sanatları olan shibori'yi, Osmanlı El sanatlarıyla birleştirerek yeni bir tarz oluşturulmuştur.

Anahtar Kelimeler: *Shibori, üç boyutluluk, kumaş yüzeyi, stencil baskı, sentez*

ARTISTIC APPLICATIONS OF TEXTILE SHIBORI AND STENCIL PRINTING TECHNIQUE

ABSTRACT

Clothes are a kind of reflection of societies and people of themselves. It is a kind of identification that has been evaluated in time due to the social, economical and technological developments.

In these days, a lot of artists benefited from shibori technique and it has led to recognize this art all over the world. Shibori prefers three-dimensional approach to the fabric.

Shibori is the name given to the process that is various methods of bending, compressing, stitching, folding or coloring of the fabric with compressed in Japanese. Japanese culture has an ancient tradition. It has been enlightening the past and the future. The Japanese Shibori art is a term which includes hundreds of print-out methods. By way of this lots of techniques applied on fabric cause several colorful and artistic designs can be done. Experimental studies of different fabrics and yarns and different techniques have been used. It is noted the interaction in every fabric, color and form and the material used vary with differences that have been observed. Three-dimensionality and color transitions that occur in the fabric surface observing is intended effects of integration and the stencil printing process. Stencil printing technique with art of Shibori combining considers to obtain new forms. In the stencil printing techniques combining visual art with the art of Shibori, they aim to achieve a new school. The merger of the stencil and shibori, are intended to be synthesized by the sinking of the far eastern culture.

Finally, traditional handmade art Shibori and Ottoman art were joined and a new style were created.

Key words: *Shibori, three-dimensionality, fabric surface, stencil printing, synthesis*

1 GİRİŞ

Kumaşın sathını süsleyen, onu albenilendiren en önemli unsur desendir. Yalnız çağdaş tekstil tasarımında kökensel bağlamlarını yitiren desen kavramı geleneksel yapısında insan dünyası ve yaşamsal öğelerinden beslenmektedir. Tarih düzleminde dönemler ve medeniyetler üslup farklılıklarına sebebiyet vermiş olsa da insan deneyimlerinin ortak formları değişmemiştir. İnsan doğasındaki süsleme arzusu ve eğilimini bilimsel olarak incelediğimizde altyapısında “boşluk korkusu” fikri göz önüne çıkar. Süslemeye geleneksel bir izlekle yöneldiğimizde, süsleme motiflerinin doğası ve tercihler uygarlıkların sanatsal duyarlıkları hakkında fikir ve bilgi vermektedir. Dünden bugüne kadim desen arşivleri yeni yeni yaklaşımlarla günümüze doğru taşınmaktadır. Yalnız yeni eğilimler çağdaş insanın hayat enerjisini yükseltecek dekor tarzını benimser. Desenlerde olduğu gibi tekniklerde de eski ve yeni buluşturulur. Günümüzde ticari amaçla yapılan desenleme işlemleri genellikle film baskı ile yapılmaktadır. Tasarım alanında yapılan karma uygulamalarsa sanatçının kişisel tarzlarına bağlı olarak değişiklik göstermektedir ve eski ve yeni baskı stillerinden beslenir. (Özpulat&Yurt,2012)

Giyim, toplumların kendilerini ifade biçimi olarak önemli bir yere sahiptir. Temel ihtiyaçlardan olan soğuğa ve sığağa karşı giyinmek asla giyinmenin temelini ifade etmemektedir. Güzel görünmek, güç belirtisi vb. sınıfsal aidiyetin ifadesi gibi pek çok amaca da hizmet etmiştir. *İlerleyen zaman içinde bu tutum kurumsallaşmış, toplumlar renk, motif ve giyimi görsellikte en belirgin sunum ifadesi haline getirmişlerdir.* Pek çok coğrafyanın insanları kendi koşullarının ortaya koyduğu eğilimlerle farklı işlemler üretmişlerdir. En bildik tekstil envanteri olan kumaş, katlanabilirlik, büzülebilirlik, yumuşaklık vb. özelliklerinden dolayı pek çok işleme elverişli bir malzemedir. Kumaş pek çok işlemin üzerinde yapılmasına müsait bir malzemedir. Tarihi bulgular incelendiğinde kumaşa uygulanabilen en temel işlem boyama ve desenlendirmelerdir, diyebiliriz.

Tarihte hayvan ve bitkilerden elde edilen boyarmaddelerle ilk defa kumaşlara düz boyama uygulanmıştır. Tekdüzelikten kurtulmak için çeşitli süsleme yöntemleri aranmıştır. Sonuçta rezerve batik ve baskı yöntemleri bulunmuştur. Kumaşın üzerine kömürle çizilen desen alanı balmumunun yanı sıra pirinç küspesi veya ıslatılmış kil olduğu tahmin edilen malzemelerle kapatılmış ve boyama işlemi uygulanmıştır. Balmumu eritildikten sonra kumaştaki desen alanına fırçalar yardımı ile sürülmektedir. Balmumu kumaş üzerinde donup sertleştikten sonra oluşturduğu kırık etkileri boyanmış kumaşa ayrı bir desen etkisi vermektedir. Bu işlemlerin ardından kaynar suda desen alanını rezerve eden (kapatan) balmumu kumaş üzerinden uzaklaştırılmaktadır (Özbel, K., 1947,)

Gerçekten “Toshiko _tö” Japon tekstilinin çiçeği anlamına gelen “Tsujiyahana” adlı eserinde rezerv boyama tekniğinin kullanımının Prehistorik döneme kadar uzandığının altını çizmektedir. Böylece Japonların bu tarihlerden beri kumaşların belirli kısımlarını bağlayarak boyanın belirli kısımlara nüfuz etmemesini sağlama tekniğine vakıf oldukları bilinmektedir. Bu görüş İsviçre’li saygın bir antropolog olan ve rezerv boyama üzerine özel bir çalışma yapmış bulunan Alfred Bühler tarafından desteklenmektedir. Bühler bu tekniğin insanın teknolojik gelişiminin başlarında dayandığı kendiliğinden kökenli ve bu tekniğin, gelişmesine müsait olan yerlerde çok daha ayrıntılı bir şekilde gelişim imkânı bulduğunu düşünmektedir. Daha sonra daha ileri metotlar, ticaret ve insanlar arasındaki diğer ilişkiler vasıtasıyla gelişim imkânı bulmuşlardır. (Gül,2005 s4)

Kumaş mamulünü boyayla desenleyip süsleme yöntemlerinden biri de ‘batik’ adıyla bilinen kumaşın sabitlenmesini gerektiren resist boyama tekniği olan “shibori” dir. “Shibori” Japonca bir terimdir ve sıkıştırma işlemlerinden olan bağlama batik dışında bütün resist boyama tarzlarını içinde barındıran zengin bir yöntemdir. Shibori tekstil ürününün boyanmadan önce sadece, aplikle, iplik ve iğneyle ve ipliksiz olarak bağlanabildiği üç temel metot vardır. Fakat bu temel metotları inceleyecek olursak, bu metotların birçok teknik ayrıntılara ayrıldığı, farklı isimlerle adlandırıldığı görülür. Shibori metodu boyama yöntemi olmanın dışında kumaşa boyut da kazandırır ve Japonya, Çin,

Hindistan, Güney Amerika ve Asya kıtasının bazı bölgelerinde yaygındır. (Fıçıoğlu,2015 s185)

Batik, kumaş üzerine uygulanan en eski baskı yöntemlerinden biri sayılmaktadır. Mısır'daki Firavun mezarlarının duvar resimlerinde ve Sakaların mezarlarında bulunan mühürler bu kanıyı doğrulamaktadır. Fakat, batik baskı tekniğinin asıl ortaya çıktığı toprakların Java adaları, Endonezya ve Sumatra olduğu bilinir.

Bu baskı yönteminin temel prensibi; her hangi bir rezerve malzemesinin ahşap ya da metal kalıp yardımıyla kumaşa aktarılması ve boşta kalan kısımların boyanmasıdır. (NOURİZADEH,2012.s 1)

Jack Lenor Larsen, The Dyer's Art (Boyacının Sanatı) adlı çalışmasında;

Bazı kültürlerde dokumanın olduğu gibi, birçok kültürde de boyamanın özellikle şekilli sıkıştırma (resist) boyamanın, bir sanat formu olarak kabul edildiği önermesini konu alır. Avrupalılar dokuma kumaşlara ağırlık verirken, Hindistan, Japonya, Endonezya, Orta Asya ve Batı Afrika'nın büyük kumaş gelenekleri aynı ölçüde resist boyamaya önem vermiştir. Bu kültürlerde üzerlerinde batik ve palingi'nin icra edildiği kumaş ya da kalın ipliği kullanma işlemi, tuvalin bir ressam için taşıdığı kadar önemli bir değer taşır' ifadesini kullanarak doğu çalışmalarının sanatsal nitelik taşıdığını vurgulamıştır.

Uzak doğu menşeli rezerve boyama tekniği olan shibori de sanat ve tekstil tasarımı çevrelerinin ilgisini çekmiştir. Elyaf menşeli malzemelerle beraber tekstil teknikleriyle ortaya konan çalışmalar dünya sanat platformunda çokça yer almıştır. Bu yenilikler tekstil ve moda tasarımcılarını da etkilemiş ve rezerve boyama tekniklerinden shibori uygulamaları da kumaş yüzeylerine ve elbise silüetlerine taşınmıştır. Reiko Sudo, Issey Miyake gibi Japon tasarımcıları kumaş yüzeyini üç boyutlu görünüm kazandırmada öne çıkmışlardır (Halaçeli,2011)

Tekstil ve moda tasarımı ürünler, tasarımcıların kreatiflikleri yanı sıra seri üretime ve alıcı kitlesine uygunluk gibi kriterlere göre de şekillenir. Sanatsal ürünlerse üreticinin estetik duruşu ve sezgisel dürtülerinin ağırlığının olduğu bir sürece bağlıdır. Giyilebilirlik ve sanatsallığın birleştiği tasarımın çerçevesini oluşturmaktadır. 1960'lı yıllardan günümüze, giyilebilir sanat nesnesi konsepti

fikri ortaya çıkmıştır. Bir giysi tasarımının sanat eseri olarak tanımlamak onu üreten kişiye bağlıdır.

Giyilebilir sanat konsepti geleneksel yapım süreçlerine benzer bir şekilde sanatçının tek olarak ürettiği ürüne işaret eder. Böylelikle kendini modadan farklı bir yerde konumlandırır.(Günay,2012. s 78)

Böylelikle, emek yoğun kumaş üretimi, geleneksel giysi yapısından etkilenme, tek elden çıkan ve tek ürün olma özelliklerini taşır. Moda tasarımcılarının yanında güzel sanatlarla uğraşan sanatçılar da bu alanda eserler vermektedir. (Günay,2012 s 80)

Sanat, zanaat arasında ayırım gözetmeyen tavrıyla bir kültür üreten Japonya 1850’li yıllarda batıya açılmış ve batıda dekoratif sanatlara çok etki yapmıştır.

Japon kültürü zanaata büyük önem vermesi, malzeme ve doğaya saygı duyması, zanaatkârlarındaki bilgelikleriyle büyük hayranlık uyandırmıştır ve sanatın ve zanaatın etkileşimi akımlarına ilham kaynağı olmuştur.

Sanatsal giyimin kökeni Sanat& Zanaat (Arts&Crafts) Hareketi, Art Nouveau, Jugendstil, The Vienna Secession, Bauhaus gibi sanatla zanaatı birleştiren akım ve düşünce okullarına dayanmaktadır.

Sanat&Zanaat akımının temel düşüncesi endüstriyel devrimin toplumda üretilen ve tüketilen ürünlere yönelik ürettiği olumsuz etkiye tepki olarak ortaya çıkmıştır.

Giyim, tüm tarih sürecinde kadın ve azınlıkların kendisini estetik ve kültürel anlamda ifade edebildikleri pek nadir araçlardan olmuştur. Giyilebilir sanat ile uğraşanlar çoğunlukla güzel sanatlar veya dekoratif sanatlar eğitimi almış kişilerde ve yarattıkları eserleri modadan ziyade sanat nesnesi biçiminde algılar ve konumlandırılırdı. (Günay,2012.s 51)

Sanat; bazı tasarımcıların, güzellik karşısında duyulan ve heyecan ve hayranlığı uyandırmak için insanın kullandığı yaratıcılık şeklinde yorumlanmıştır. Zanaat ise, sermayeden çok nitelikli emeğe dayalı, öğrenimin yanı sıra el becerisi ve ustalık gerektiren meslektir. Sanat eserleri tektir, eşi yoktur ve kendine has güzelliği mevcuttur. Zanaat eserleri birden fazladır. Sanat eserleri farklı tarzlardadır. Zanaat ise, herkesin bildiği şeylerin sürekli yenisini yapar. Sanat eseri para için yapılmazken zanaat sadece para için yapılır. Bundan da anlaşılacağı gibi sanat icra edenler sanatçılardır.

2 SHİBORİNİN TANIMI

‘Shibori’ kumaşın boyama öncesi şekillendirilmesini sağlayan ve koruyucu süsleme şekillerinin tümüne verilen isimdir. ‘Shibori’ kelimesi ‘sıkma’, ‘döndürme’ ve baskı anlamına gelen Japonca bir kelimedir. Shibori, özelde boya geçirmeyen tekstil grubu tasarımlarında kullanılır, ama kelime anlamı itibariyle kumaş üzerine yapılan işlemi de vurgular. “Shibori” boyama öncesi kumaşı bağlayarak, boyanın nüfuzunu azaltmak ve benzersiz desenler oluşturmak için yapılan bir boyama süreci şeklinde de tanımlanmaktadır.(Fıçıoğlu ,2015.s185)

Shibori boyamadan önce kumaşın işlenmesini içeren uluslararası bir terim olup aslen Japoncadır. Kökü fiil olan shibori terimi baskı yapmak, sıkıştırmak anlamlarına da gelmektedir. Tarihçesi Japonya ile başlamakta olup; yalnızca Japonlara özgün bir sanat değildir. Kuzey ve Güney Amerika, Malezya, Kore, Endonezya, Hindistan, Avrupa, Afrika ve Çin’de de benzer teknikler mevcuttur (Gunner,2007. s11)

Shibori Japonca’da boyama öncesi kumaşın çeşitli yöntemlerle bükülmesi, preslenmesi vb. işlemlerin art arda uygulanması tekniğine verilen addır. Bu yöntem kumaşın renklendirilmesi yanında onun üç boyutlu bir görünüm kazanmasını sağlar.(Halaçeli,2011)

Son yıllarda shibori boyamadan sonra gerçekleştirilen, kumaşları şekillendirme ve baskı yapmayı içeren boyama tipi olarak da anılmaktadır. Kumaş çekilir, bağlanır, dikilir, büzgülenir, katlanır ve mengeneyle sıkıştırılır veya silindire sarılır ve pililenir. Her bir yöntem farklı bir desenin elde edilmesini sağlar. Yöntemin prensibi, sıkıca sıkıştırılmış kumaşın içerisine boyanın kısmen nüfuz etmesine dayalıdır ve bu metot kumaşın katları içerisinde ustaca yapılmış karışık desenlerin oluşturulmasını sağlar. Bu süreçte su önemli bir rol oynar; çünkü su boyanın nüfuz etmesini kontrol eder. Doymuş kumaş daha fazla boyayı içine alamaz ve doymuşluk boyanın sıvı içerisinde hareketine etki eder (Southan,2008. s.6)

2.1 Shiborinin Tarihsel Süreci ve Önemi

Japonya’da shiborinin tarihi 6 ila 8 yy’a dayanmaktadır ve metodun Çinlilerden öğrenilmiş olduğu düşünülmektedir. Büyük Budist tapınağı Todaiji’deki ahşap evlerde bu tekniklerle yapılmış kalıntılar bulunmuştur. Eski imparator Shomo sahip olduklarını ölümünden sonra bağışlatmış olup, günümüzde bu örnekler halen korunmaktadır. Japonya’nın nemli ikliminden korunabilmiş bu örnekler rezerve(resist) boyama teknikle yapılmış en eski örneklerdir. Başkent Kyoto zamanla, Japon sanat ve stiline odak noktası haline gelmiştir. Eski zamanlarda sarayın kıyafetleri farklı ton ya da renkler içeren çok katlı ipek kumaşlardan yapılıyordu. Referans olarak bu zamandan kalan eserler ve çizimlere bakıldığında bu kıyafetlerde shiboriden esintiler olduğu açıkça görülmektedir. Yüzyıllar ilerledikçe dikiş tekniği ile yapılmış shibori kıyafetlerinin halk tarafından tüm sınıflarda kullanıldığı görülmektedir. Üst sınıf insanları ipek kumaş giyerken, şehirdekiler indigoyla boyanmış, desenlenmiş keten ve kenevir kumaşlardan yararlanıyorlardı. 17. yy’ın erken başlarında, Tokaido olarak bilinen doğu bölgesinde Arimatsu’nun kurulması Edo ve Kyoto başkentlerinin birbirine bağlanmasını sağlamıştır. Şehrin kurucuları bağlama shibori tekniği olan ‘tenugui’yi üretmeye başlamışlardır. Bu girişim bu güne kadar ayakta kalabilmiş tek köy endüstrisi halini almıştır. Kumaş üzerinde örümcek ağının varyasyonları şeklinde başlamış olan bu ilk desen yüzyıllardır kullanılmaktadır. Bu desen özellikle Arimatsu shibori sanatçıları tarafından ünlü olmuştur. Bu desenin edilmesi için dayanıklı kalıplara iplik sarılmış ve kumaş özel bir çengelle tutturulmuştur. Yukata isimli kıyafetin Animatsu’dan kökenlendiği düşünülmekte olup; İkosode de bir omuzda daha geniş desenler varken, Yukato’ da ceket küçük kollara sahiptir (Gunner,2007 .s11)

Japonya’da “Shibori (şibori)” konusunda en meşhur yerlerden biri de Nagoya’daki Arimatsu’dur. “Arimatsu Shibori (şibori)” elde etmek için genellikle ipek veya pamuk kumaş kullanılır. Bu kumaş üzerine desen çizilir. Daha sonra kumaşın üzerindeki tasarımı oluşturacak noktalar etraflarına çok sıkı şekilde sarılan lifler ile bağlanır. Bundan sonra kumaş boyanır. Boya düğümlere nüfuz edemediğinden bu düğümler çözüldüğünde boyanmış ve boyanmamış alanlardan oluşan bir “desen – örüntü” elde edilir. Bu süreç çeşitli renklerde karmaşık desenler elde etmek üzere çok kez tekrarlanabilir. (Gül,2005)

Şekil 2.1: Dikme Tekniğiyle Yapılmış Shibori

Kaynak: <http://janetwesner.wix.com/shibori-art#!ref/c1xfq> (Erişim tarihi :02.05.2016)

Şekil 2.2: Yukata

Kaynak:wonder-okinawa.jpg

Şekil 2.3: Katlama ve Dikiş Tekniğiyle Yapılmış Shibore Kimono Kıyafeti

Kaynak: <http://textileartscenter.com/blog/tag/shibori/> (Erişim Tarihi: 12.05.2016)

19.yy başlarında shiborinin üretimi inişe geçmiştir.1868 yılında Edo Tokyo'yu yeniden isimlendirmiş ve Japonya 'da mühim değişimler başlamıştır. Arimatsu ticari anlamda etkisini yitirmeye başlamış olsa da; bu tekniği kullanan, bu alanda yarış içinde olan diğer alanlarda yarışa devam etmiştir. Arimatsu'nun kaderi onun köylüsü bir adam tarafından kurtarılmıştır. Kanezo Suzuki; shibori metodunun unutulması sorununu 'shirokage' (beyaz gölge)den esinlenerek ve yeni bir metot kullanarak çözmeye çalışmıştır. Bu metotta uzun kuyruklar halinde kumaşları katlamış, katları sıkıca dikmiş ve indigo boyanın kumaş içine yayılmasına izin vermiştir. Arashi (fırtına) shibori olarak da bilinen bu teknik daha sonraları yeniden desenler tasarlayıp popüler hale gelmiştir. (Gunner,2007. s12)

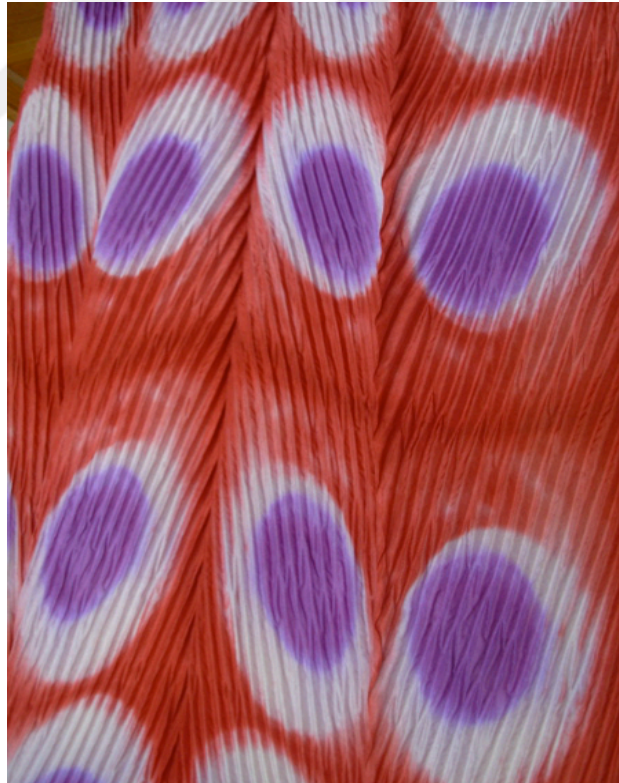

Şekil 2.4: Michelle Jonas Shibori Örneği

Kaynak:

http://www.polyvore.com/tie_dye_maxi_dress/shop?query=tie+dye+maxi+dress

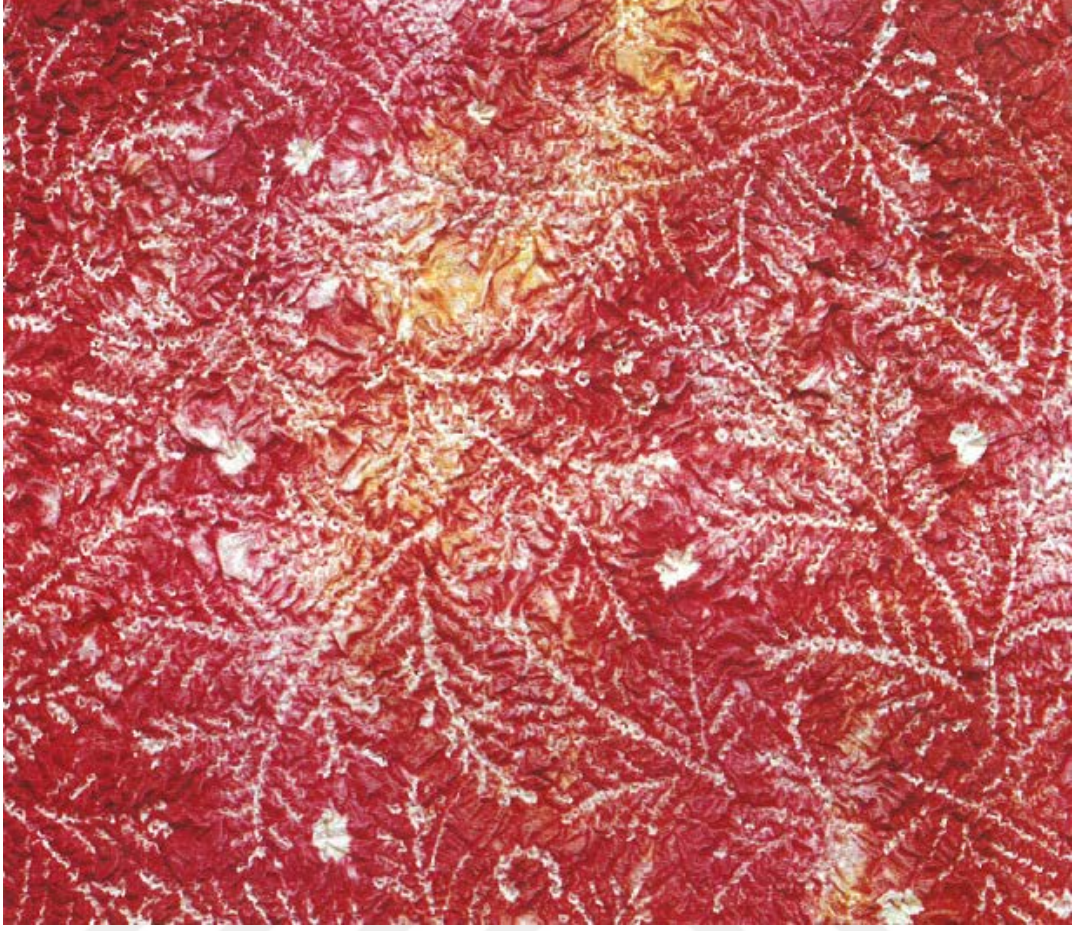
(Erişim 07.05.2016)

Şekil 2.5: Kanezo Suzuki'ye Ait Itajime Shibori

Kaynak: <https://shiborigirl.wordpress.com/category/japanese-textiles/page/>

(Erişim Tarihi:13.05.2016)

Şekil 2.6: Arimatsu Shibori Örneği

(Gunner ,2007 s :7) For Textile Artist

Antik shibori Japonya’da Arimatsu shibori müzesinden elde edilmiştir.

II. Dünya Savaşı yılları sürecinde savaş şartlarının meydana getirdiği sıkıntılar sebebiyle mevcut kaynakların verimli olarak kullanılması için insanlar elbiselerinde “yap, üret ve tamir et” anlayışını benimsemişlerdir. Bu sebepten yamalı bohça ve applike teknikleri önem kazanmış, tekstilde zanaat yükselişe geçmiştir. Bu dönemde, zanaatın yükselişine sebebiyet veren etmenlerden biri de 1970’lerden sonra gençlerin Doğu kültürlerine ve dinlerine olan ilgilerinin çoğalmasıyla Doğu seyahatlerinin artışıdır. Gençler karşılaştıkları tekstil ürünlerinin güzellikleri ve kültürel bağlamlarından etkilenerek benzeri tasarımları üretmeye kalkmışlar ve süreç itibarıyla rezerve boyama teknikleri özellikle hippie kültürünü üreten etmenlerden olmuştur. 1960 sonrası yıllarda tekstil malzemelerinin sanat dünyasındaki görünürlüğü artmıştır ve çeşitli sosyal ve sanatsal bağlamlarda, el dokuması, yorgan, nakış, boyama, düğüm ve sepet

örme gibi zanaatlar yeniden canlanmıştır. Sanatsal platformda ise tekstil ve lif sel malzemeler tuvalin dışına çıkmaya başlamıştır. Performans sanatı ve enstelasyonlar zanaatı da kapsayacak şekilde geleneksel resmin yerini almaya bürünmüştür. (Gunner,2007. S 7)

Şekil 2.7: Katlama Tekniğiyle Shibori

Kaynak: www.flickr.com (Erişim Tarihi: 12.05.2016)

Şekil 2.8: Dikiş Tekniğiyle Shibori

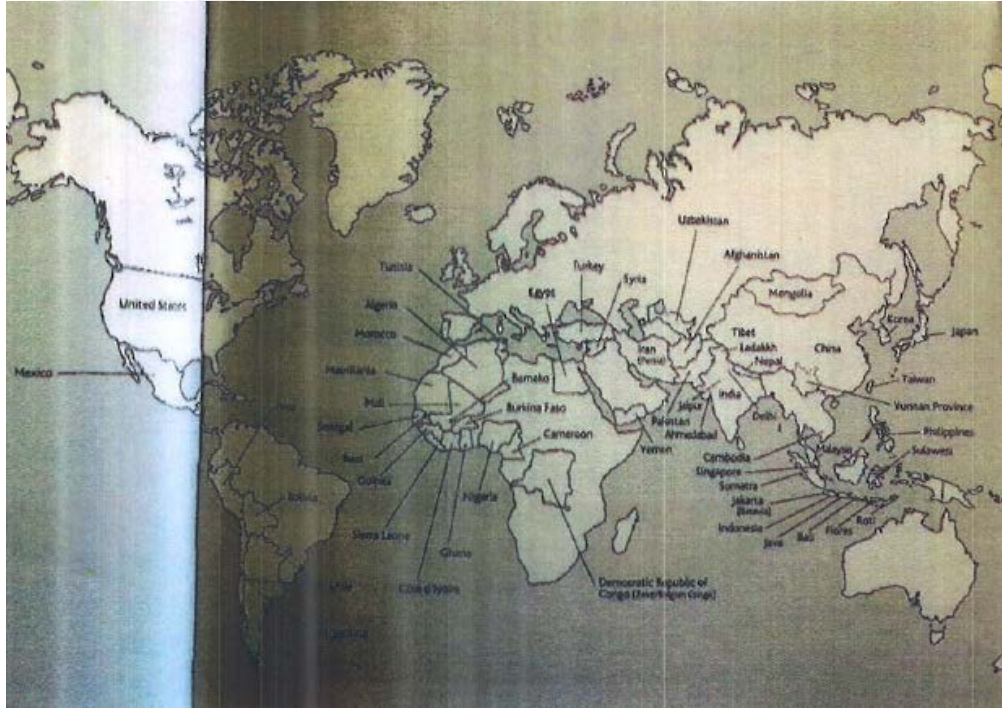
Kaynak: www.wonder-okinowa.jp (Erişim Tarihi: 12.05.2016)

1960'larda zanaatın yükselişinde rol oynayan diğer faktörler arasında Amerika'da memlekete dönüş hareketi (evde tarım, evde üretim), hippie akımı ile kendi modasını yaratma, halk sanatlarına karşı canlanan ilgi sayılabilir. Diğer yandan, Afrika kökenli Amerikalıların Afrikalı elbiseleri giymeleri, kadınların geleneksel zanaata kadıncı açıdan yaklaşıyor ve feminist açıdan

yorumluyor olmaları etmenler arasındadır. Kökeni Uzakdoğu olan rezerve boyama tekniği olan shibori de sanatsal tekstil tasarım dünyasını etkilemiştir. Lif menşeli envanterlerle uygulanan tekstil teknikleriyle yapılan üretimler dünya çapında karşılık bulmuştur. Günümüz tekstil üretimi dünyasında shibori tarzı rezerve boyama teknikleri kullanımı ve ileri teknolojinin birlikteliğiyle gelenekselle modernin birleştiği sanatsal tekstil ürünleri üretilmektedir (Halaçeli,2011)

2.2 Shiborinin Dünyadaki Örnekleri

2. Dünya savaşının ardından Afrika yeniden kurulunca ve Japonya 'da değişim geçirmiş ve ticaret değişikliğe uğramıştır. Shibori ölümün eşliğinde bir sanat dalı haline gelmeye itilmiştir. Japon kadınları daha batı tarzında giyinmeye başlamış ve yalnız özel gün ve durumlarda geleneksel kıyafetler giymiştir. Bunun doğal sonucu olarak yeni nesilden çok az kişinin shibori 'den haberi olmuştur. Aşağıdaki dünya haritasına bakıldığında shibori uygulaması yapan ülkeler görülebilir.

Şekil 2.9: Dünya Çapında Shibori Uygulaması Yapan Ülkeler

Kaynak: Wada, Y.I. (2002), Memory on Cloth-Shibori Now,Japan: Kodansha INT Yayıncılık,s14

1980'lerin başlarında, shibori bir zanaat haline gelmiş, popülerliği kanıtlanmış ve uluslararası alanda ilgi çekmeye başlamıştır. Arimatsu şehri antik zamanlardan bu yana gelmiş müthiş örneklerle sahiptir. Shibori teknikleri şimdi birçok yolla kullanılmaktadır. Moda tasarımcıları tarafından ısı ile ilgili teknikleri de içeren shibori teknikleri kullanılarak sentetik kumaşların işlenmeleri yapılmaktadır. (Gunner,2007.s15)

Şekil 2.10: Suziki Kanezo'nun Baskı ve Dikiş Teknikli Shiborisi

Kaynak: <https://www.shiborigirl.wordpress.com/category/japanese-textiles/page/14/>

(Erişim Tarihi:13.05.2016)

Kanezo Suzuki 1860 da bulunan shibori tekniğini geliştirmiş ve elli üç shibori yapım atölyesinden birini kurmuştur. Arimatsu şehrinde bir çok çalışmalar yapmış ve bu geleneği tekrar mükemmelleştirmek için sekiz yıl üretim yapmıştır.

Suzuki Kanezo 1860 lardan kalma shibori tekniğini geliştirmiş ve sekiz yıl emek vermiştir. Arimatsu aslen' Tokaido' olarak bilinen Japonya'nın doğu sahil yolu boyunca kurulan 53 dinlenme istasyonları biriydi. Tokaido (şimdi Tokyo

olarak da bilinir) Kyoto ve Edo eski ve yeni başkentleri bağı ve çoğunluğu ortaçağ beyleri ve tüccarlar tarafından seyahat edilirdi. Shibori 1600'lü yıllarda bir köy endüstrisi iken Arimatsuda yenilendi ve en iyi shibori yapılan üretim merkezi olarak bilinir hale geldi.

Şekil 2.11: Suziki Kanezo'nun Animatsu Örneği

Kaynak: <http://www.fiberarts.com> (Erişim Tarihi:12.05.2016)

Fular boyama, kumaşları dekore etmede bilinen en eski metotlardan biridir ve Güney Amerika, Afrika ve Orta Doğu'dan Çin'e Japonya'dan Endonezya'ya (ki burada plangi ya da tritik adı verilir) ve Orta Hindistan kıtalarına (burada bandhani adı verilir) kadar keşfinin uzandığı belirtilmektedir. Japonya 'da bin yıldan fazla süredir pratik edilmekte olan bir teknik olup; bir çok becerikli

metodun birleştirilmesiyle parmak ısırtan güzellikte tekstil ürünlerinin üretilip işlenmesinde kullanılmaya halen devam edilmektedir (Mandy , 2008.s 6)

Batik kumaşları hediye şeklinde ipek yolu vasıtası ile ilk olarak Avrupa'ya oradan da Afrika ve Amerika'ya kadar ulaşmıştır. Böylelikle bu sanatın tanıtımı yapılmış ve dünyanın dört bir yanında kullanılmaya başlanmıştır.(Nourizadeh, 2012)

2.3 Dünyada Shibori (şibori) Tekniğini Uygulayan Sanatçılar

Japon tarzı direncin uygulamaları ve keşifleri yenilikçi Japon tasarımcılara ve uluslararası shibori sanatçılarına ana tema oluşturan sanatçılara örnek olarak aşağıdaki isimler verilebilir:

Kanezo Suzuki, Angelina DeAntonis, Lesley Nishigawara Ana Lisa Hedstrom Marian Clayden, Katherine Westphal, Katy Dolk, Yoshiko Iwamoto Wada, Mary Kellogg Rice, Jurgen Lehl'ichi Arai, H el ene Soubeyran, Genevi e Dion, Michelle Griffiths Elisa Joan McGee, Ligon Asha Sarabhai, Junco Sato Pollack, Inga Blix, Keiko Amenomori- Linda Lee Kerr Carter Smit Patricia Black (Australya), Karren K. Brito(USA), Barbara Shapiro, Emily DuBois, Candiss Cole (ABD), Michael Davis (ABD), Genevieve Dion (Kanada/ABD), Mie Iwatsubo (Japonya), Mascha Mioni (svi re), PockeTee (ABD), Jay Rich (ABD), Barbara Rogers (Australya), Barbara Schey (Australya), Carter Smith (ABD), Karen Urbanek (ABD), Margaret Barnett, Judith content, Marie-Helene Guelton, Trine Mauritz-Eriksen, Jaon Morris, Michele Ratte I

- Norihisa Miura

1946 da dodu. Üniversiteden mezuniyetinden sonra boyama sanatçısı oldu. El boyaması üzerindeki sebatından hiç taviz vermedi. Norihisa Muira uzmanlığı boyama olan Arimatsu sanatçılarından biridir. "Shibori ( ibori)" sanatının patlama dönemi olan 1960 – 70 yıllarında  ibori sanatçısı olarak i e ba ladı. Kendisi o günleri  oyle anlatmaktadır: " ok fazla i imiz vardı. Sadece "Yukata (Basit pamuklu kimono) içinde bile sipari lere g c yeti ebiliyorduk. Şimdilerde yapmakta olduğu i ler mendiller, e arplar, eteklikler ve giysiler gibi nerede ise her Őeyi kapsayacak bir üretim paletine yayılmaktadır. Miura faklı kumaş tipleri

farklı boyama teknikleri gerektirdiğinden bu yeni üretim paletinin işleri çok daha karmaşık bir hale getirdiğini söylemektedir.

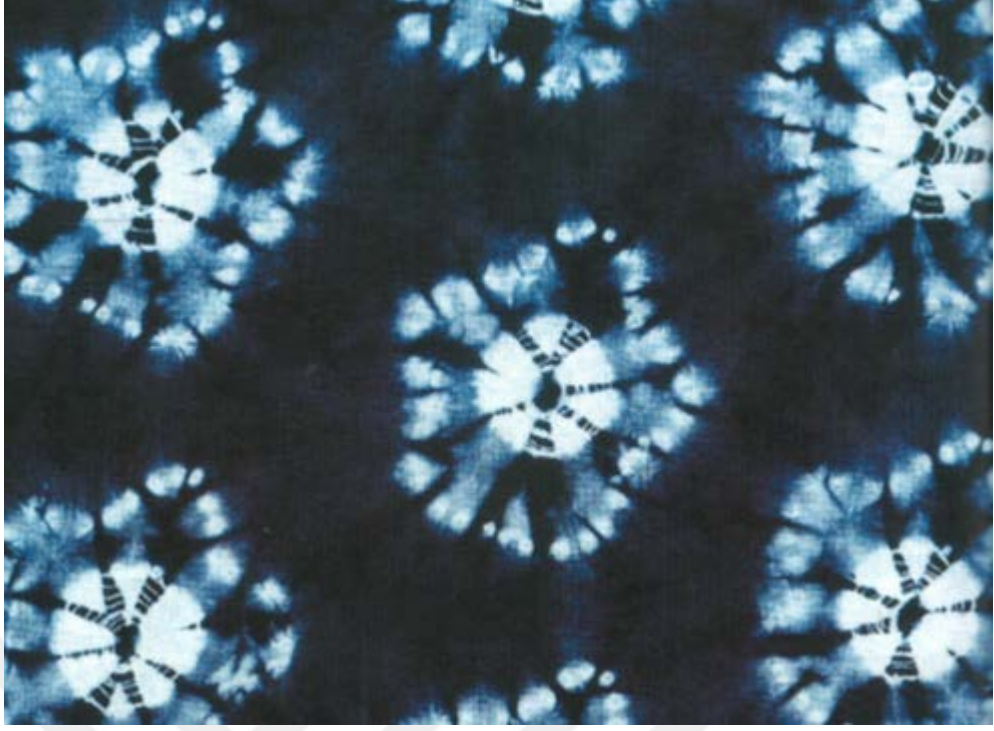
- Asako Sakakibara

1926 da doğdu. Kendi “Shibori (şibori)” üretimini yaparken bir taraftan da pek çok yerde bu sanatın öğretimini yapmaktadır. Bağlama boyama tekniklerinin Çinli zanaatkârlar tarafından ele geçirilmeye başlandığı dönemlerde Arimatsu sanatçıları kendi şehirlerinde genç insanlara yerel ve geleneksel “Shibori (şibori)” tekniklerinin öğretilmesi yönünde pozitif bir gayret içine girdiler. Kendi dükkanı Narumi’de olan Asako Sakakibara ise bu Arimatsu sanatçıları içinde özellikle işi başından aşkın olanlardan biri idi. Bu amaçla her ayın yarısını Tokyo ile Tokai bölgesindeki çeşitli yerler arasında ve “Shibori (şibori)” tekniklerinin öğretilmesi amacı ile mekik dokuyarak geçiriyordu. (Menet,2005 s 46-47)

2.4 Afrika’da Shibori

Afrika’da ‘bağlama batik’ tekniği çok bilinen ve uygulanan bir tekniktir ve Afrika’nın pek çok bölgesinde teknik kullanılmaktadır. Bölgede bitkisel boyaların çok bulunması ve kumaşların menşeinin doğal kıvrımlı olması boyama geleneği Afrika’da hep var olmuştur. Senegal nehri boyunca yaşayan Soninke ve Wolof halkları çok kaliteli tirik işleri üretirler. Bu teknik kumaşı indigo ile boyamadan önce kumaş yüzeyine yapılan dikişli bir tekniktir. Bu tekniğe göre dikişlerin kaldırılmasıyla arka planı mavi renge dönüştüren bir negatif tasarım meydana gelmektedir. (Cousin, 2014.s2)

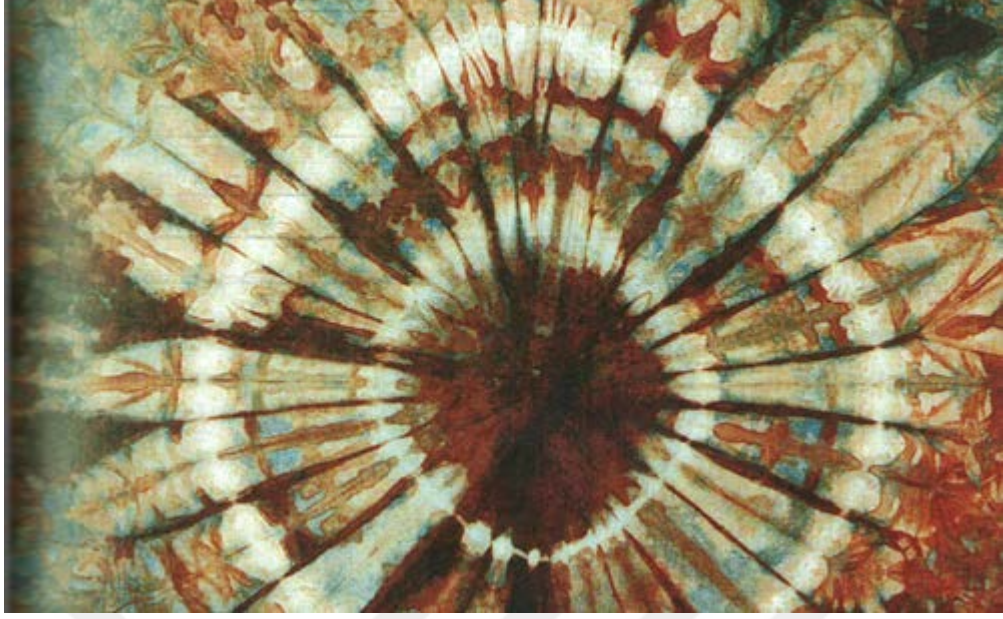
Afrikada kola cevizi ve diğer parlak etkili boyalar kullanımda olsa da, kumaş boyamak için geleneksel indigo boyamalar tercih edilir. Mavinin tüm tonlarında olmak üzere kumaşlar indigoya boyanmaktadır. Bu boyama şekli küçük el işi kumaşlardan endüstriyel menşei kumaşlara kadar uzanmaktadır. Günümüz Batı Afrika’sında doğal indigonun yanında erişimi kolay olan kimyasal boyalar da kullanılmaktadır. (Fıçıoğlu , 2015. s 211)

Şekil 2.12: Dikiş Tekniğiyle Yapılmış Shibori Örneği

(Gunner, 2007, s14)

Doğu Afrika'da sık dikiş boyama metoduyla yapılmış ve dikilmiş güçlü bir sanat geleneğine sahiptir. Nijerya, Gambia, Burkina Faso, Gine, Kongo, Senegal (eskiden Zaire), Mali, Kamerun, Cote d'Ivoire de örnekler mevcuttur. Kango'daki Kübalı insanlar giyim için dokudukları rafyaları kullanmakta olup, aynısını Cote d'Ivoire'deki Dida'larda yapmaktadır. Çok ince 'tritik' işleri; sonike ve Volof insanları tarafından Senegal nehri boyunca indigo ile boyamadan, tığ işi şeklinde yapılmışlar ve arka planı mavi kalacak şekilde iplikleri gözden uzaklaştırmışlardır. Gambia'da üretilen kumaşlar ise çizgili desenler oluşturacak şekilde katlanmış, ezme yapılmış ve ebruli bir etkiyle kumaş üretilmiştir. İndigo Afrika'da geleneksel kıyafetleri boyamada kullanılan bir seçenektir. Kahverengi renk veren koza ceviziyle beraber diğer parlak boyalarda bu bölgede kullanılmaya devam edilmiştir. (Gunner.2007 . s16)

Şekil 2.13: Gambiadan Keten ve Garra Kumaşı Olarakta Bilinen Kumaşın İndigo ve Kola Cevizi İle Boyanmış Hali

(Gunner,2007.s17)

İndigo Boya ülkemizde Denizli’de bulunmaktadır. Bu boyanın bir özelliği de böceklerin bu boyadan kaçmasıdır. Shibori yapımında kimyasal boyaların yanı sıra doğal boyalar da kullanılmıştır. Doğada bulunan, bitkilerden elde edilen boyalar, günümüzde yapımı zor olduğundan fazla tercih edilmemektedir. Afrika’da ise pirinç yerine boya yapımında kullanılan bitki ekimine daha fazla önem verilmiş ve köleler bunun yetiştirilmesinde kullanılmaya zorlanmıştır.

Şekil 2.14: Oniki Desensiz Katmandan Oluşan Elbise (Hiteo) Örneği

Kaynak: <http://www.mahmutmarsan.com/kirmizifamily> (Gül,2005.s15)

(Erişim Tarihi: 07,11,2015)

2.5 Nijerya' da Shibori

Nijerya'da dikiş(teyelleme) tekniği ile boyanmış kumaşlar adire olarak bilinip, kullanılan metoda göre her biri son ek alır. Dikilmiş kumaş adire onoko adıyla da bilinir. Yalnızca dikiş olan metot mevcutken ek olarak katlanma ya da tekrar dikilme yapılabilen teknikler de mevcuttur. Geleneksel olarak, iki ya da daha çok kat olacak şekilde tek genişlikte kumaş dikilir ya da katlama ve ardından dikiş işlemleri yapılabilir. Böylece yeterli kumaş üretimi ve giyim eşyalarının yapılabilmesi için çok sayıda parçanın bir arada olması gerekliliği sağlanır. (Gunner.2007. s21)

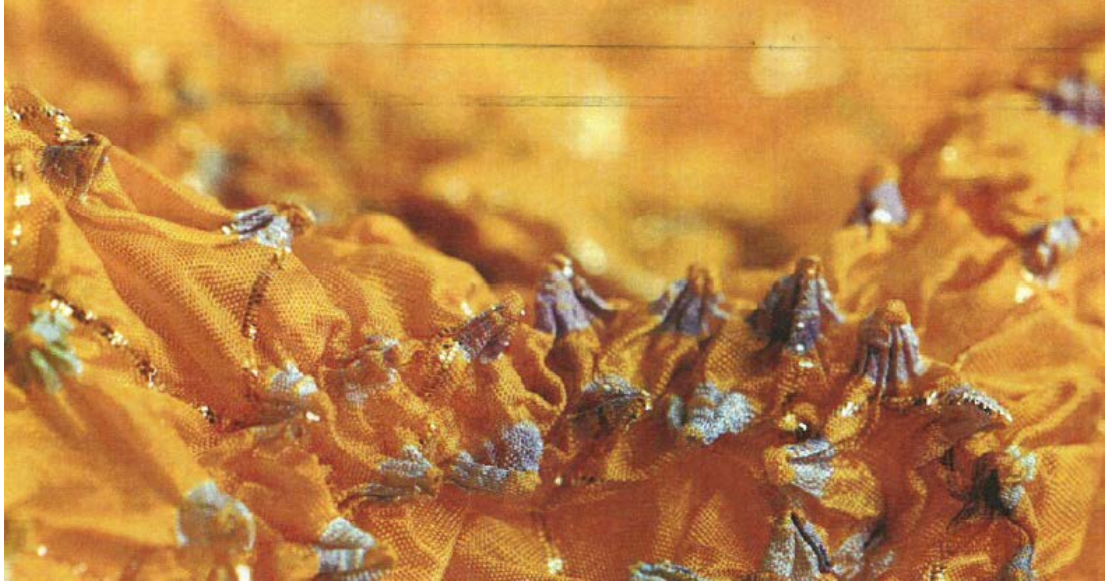
Şekil 2.15: Rafya İle Bağlama Metoduyla Yapılmış Shibori Örneği

(Gunner.2007, s 20)

Nijerya’da yaşayan Yoruba halkı, bir takım rezerve boya dokuma ve teknikleri için adire terimini kullanmıştır. Adire, spesifik olarak oniko rafya ile bağlama metoduna denir. Oniko’nun türlerinden biri de çekirdek, çakıl veya tıpa benzeri küçük nesnelerin kumaşa takılarak, boyamanın bitiminden sonra kumaştan çıkarılmasıyla oluşan küçük sivri uçların ve büzgülerin olduğu onikan’dır. (Gunner ,2007.s16) (Fıçıcıoğlu.2005, s 210)

2.6 Hindistan’da Shibori

Hintçe’de Shibori’nin karşılığı ‘bandhani’ kelimesidir. Bu kelime ‘bağlama’ anlamına gelen kelimelerdir. Bandhani kelimesi hem üretim tekniğinin hem de mamulün son halini ifade eder. Bu teknikte Japon shiborisindeki gibi kumaş sıkıştırılarak ve bağlanarak dairesel tasarımlar elde etmek amaçlanır. Hindistan’ın en yüksek kalite bandhanisi, Rajasthan ve Gujarat’da üretilir, daha düşük kaliteli olanlar ise Sind ve Madhya Prades’de üretilir .Basit şekilde bağlanmış kumaşlar daha ucuz olur ve yoksul toplumlardaki kadınlar tarafından tercih edilirler.

Şekil 2.16: Bağlama tekniğinde shibori örneği

(Gunner,2007. s 27)

Genellikle koyu kırmızı fon üzerinde sarı veya beyaz noktalar barındıran parlak renkli kumaşlardır. Zenginler tarafından daha kaliteli ve daha pahalı kumaşlar da çok sayıda kaliteli düğümden oluşur. (Gunner,2007 s24)

Guajarat'da yaşayan zenginler için ipekten ya da iyi kalite pamuktan bandhani şalları da mevcuttur. Bandhani boyamaları genel olarak çiçek, yaprak, meyve köklerinden oluşan doğal boylarla yapılır. Böğürtlen, kadife çiçeği, soğan, adaçayı, indigo, iken özellikli olarak boya maddesi olarak kullanılmıştır. Son dönemde kolaylık ve güvenilirlik adına sentetik boyalar da kullanılmaya başlanmıştır. (Fıçıoğlu,2005. s216-217)

Shibori kumaşının hazırlanmasında doğru kumaş boyası kullanılmalıdır. Elyaf, pamuk, kenevir, bambu, rayon selüloz içerikli olduklarından direk ya da çözünür boylarla boyanır.

İpek, yün, tiftik, kaşmir, gibi protein esaslı kumaşlar da asit boylar kullanılır. Boyama işleminde biraz tuz ve iki damla sirke boyayı sabitleme de etkilidir.

Şekil 2.17: Sentetik Kumaş Boyaları

(Gunner .2007, s 99)

‘Tie dye’(düğümlü batik) tekniği Hintlilerde Bandhani olarak da adlandırılıp hem teknik ismi olarak hem de bitmiş kumaş için kullanılan ortak bir isim olma özelliği taşımaktadır. Parmak uçlarıyla sıkıştırma yoluyla kumaşı dikmek için halkasal dizaynlar üretilirken; Sind ve Madhya pradesh’ te daha kaba versiyonlarla çalışılır. Daha fakir bölgelerdeyse basitçe dikilmiş kumaşlar kullanılmaktadır ve bu kumaşlar göreceli olarak daha ucuzdur. Daha görkemli kumaşlar Odhni şalları olarak kullanılır. Daha ince ve pahalıca olan kumaşlar zengin olup bir çok ince iş içermektedir. İnce bandhani şalları ipek ya da ince kumaştan yapıp Gujunat dolaylarında zengin kadınların evlilik törenlerinde giyilir. Bandhani evlilik merasimlerinde motif olarak; lotus çiçekleri, dans eden kadınlarla filler içermektedir ve kumaş üzerinde parlak kırmızı olan arka planda sarı benekler bulunmaktadır. (Gunner ,2007. s24)

Şekil 2.18: Bandhani Kıyafetler

Kaynak: Bandhani Kıyafetler / <http://www.fiberarts.com> (Erişim Tarihi: 07,11,2015)

Shibori ile ilgili çok sayıda teknik ve desen; Çin, Japonya, Endonezya takımadası, Hindistan kıta parçası, İran, Türkiye, Moğolistan, Fas, Tunus, Batı Afrika ile Orta ve Latin Amerika'nın da dahil olduğu dünyanın bir çok ülkesinde tarihsel olarak bulunmaktadır. Güney Amerika'nın Andes kentinin çoğu kıyı bölgesinde aşırı kurak iklim hâkimdir ve MÖ 700'den MS 1500 yıllarına kadar olan örneklerden günümüze dek iyi saklama koşulları sayesinde yok olmaktan kurtulmuş 'amarra' dâhil eski İspanyol uygarlığına ait tekstil ürünleri günümüze kadar gelebilmiştir. İspanyolca'da 'amarrar (bağlamak)

kökünden gelen amarras'lar gizli ve karışık teknikleri göze hoş gelen estetik duyguyla birleştiren en kaliteli tekstillerdir. (Wada.2002.s14)

Amarras'la ilgili olarak, kökeni, önemi ve teknikleri hakkında neredeyse hiçbir araştırma bulunmamaktadır. Elde bulunan en eski amarras örnekleri M.Ö. 700-400 yıllarına dayanmaktadır. Bu örnekler Chaves ve Paracas kültürüne ait olup Peru'nun güney kıyısında bulunmuşlardır. Daha sonra denk gelinen örneklerin orta dönemde Nasca Wari'de M.S. 400-800, Tiwanaku kültüründeki M.S. 600-800 gibi olduğu görülmüştür. Erken döneme ait bu amarraslar Alpaka veya Vicuna'da yer aldığı gibi cam şeritle birlikte iskele dokuma tekniğiyle dokunmuştur. Kumaşın çeşitli büyüklüklerde bağlanarak desenlendirilmesi ve boyanması ile yapılan bu dokumalarda, çok canlı renkler elde edilmiştir. (Fıçıcıoğlu,2015.s207)

Şekil 2.19: Güney Peru'dan Cartmüzesinden Shibori Örneği

3 SHİBORİ UYGULAMA TEKNİKLERİ

3.1 Shibori Uygulamasında Kullanılan Malzemeler

Bugünkü boyama teknikleri düşünüldüğünde Japonya estetik, teknik ve kavramsal açıdan dünyanın en ileri ülkelerinden biridir. Gerçekten Japon kültürünü kumaş boyama olgusunun dışında düşünmek çok güçtür. Bunların pek çoğu Kimono ve Obi gibi geleneksel Japon kostümleri için üretilirler. Bunun yanında dekoratif eşyalarda anılmalıdır. (Kırmızı,2009.s 76)

Geleneksel Shibori uygulamalarında boyama kalitesi; katlama, bağlama ve büzüldükten sonra yapılan işlem sonunda kumaşın üç boyutluluğunu koruması açısından ipek, yün gibi protein esaslı liflerle, pamuk, keten gibi protein içeren selüloz lifler tercih edilmesine bağlanmaktadır. Lif ve boyarmadde teknolojisindeki yenilikler sayesinde doğal lifli kumaşlar dışında da bu tekniğin uygulanabileceği sonucuna varıldı. Shibori tekniğinde kumaşın birkaç kez katlanması gerektiğinden boyanın mamule iyi nüfuz etmesi gerekmektedir. Bu nedenle işleme tabi tutulan kumaşlar şifon, ipek gibi bu yönteme iyi yanıt veren ince kumaşlar olması uygundur. İpek, şifon gibi ince kumaşlarla iki, üç ya da dört kat katlama mümkün olmaktadır ve kumaş çokça döndürülebilmektedir. (Fıçıoğlu, 2015. s 237)

Lif uzunlukları ve kalınlıkları bitkinin boyuna ve yetiştirme şartlarına göre değişir. “Bir tek lif birbirine yapışık birçok hücreden ibarettir, bu nedenle keten lifleri uzunlamasına kolayca ayrılır. Keten liflerinin esnekliği az olduğundan çabuk buruşur. Yüzeyin düzgün oluşundan dolayı parlaktır.” (Başer,1998.s108)

Shibori uygulamasında kullanılacak kumaş seçimi çok önemlidir. Boyayı emme haslığı dikkate alınması gereken en önemli özelliktir. Doğal lifler ve protein esaslı liflerin boyayı emme kabiliyeti yüksektir. Pamuklu kumaşlar ve ipek lifler keten kumaşlar, boyama sonrasında istenilen sonucu vermektedir. Yapılan uygulamalarda dikkate alınması gereken en önemli unsurlardan biride shibori yapımında kullanılacak iplik seçimidir. İnce ipliklerden boya nüfuz ederek

yapılan desenleri yok etmiş ve düz boya şeklini almıştır. Shibori uygulamalarında kalın iplik kullanılarak, sıkıştırma işleminin iyi yapılması gerekmektedir. İpek kumaşların ise kalın iplikle yırtılma olasılığı olduğundan dikiş tekniğinin tercih edilmemesi gerekmektedir. Ayrıca ipek kumaşların shibori uygulamasından sonra stencil yapılırken çok dikkatle ikinci işlemin yapılması yapılan deneyler de gözlenmiştir.

3.1.1 Batik baskının yapılışı

Batik baskıda temel, boyanması istenmeyen (beyaz ya da zemin renginde kalmasını istediğimiz) kısımların boyanmasının engellenmesidir. Bu bölümde en sık uygulanan baskı türlerinden olan bağlama batikten bahsedilecektir.

Bağlama batik uygulaması yapılacak ürün, boyanmaksızın beyaz kalması istenilen yerlerinden çeşitli araçlarla sıkıca bağlanır. Bunlar, mandal, madeni para, bilye vb olabilir. Bağlamada dikkat edilecek en önemli husus, kullanılacak ipliğin mamulle aynı cins elyaftan olmamasıdır. Bağlama işleminden sonra boya banyosuna atılacak mamulün, bağlanan kısımlarına boyanın geçmemesi için bağlama ipliğinin farklı elyaftan olması şarttır. (Megep.meb.gov.tr.s14)

İpek ve pamuklu kumaşlar boyayı iyi emmesi sebebiyle en sık tercih edilen kumaşlar arasındadır. Pamuklu kumaşlarda selüloz ne kadar fazlaysa nem ve boya çekmesi o kadar fazla olur. Pamuk bu özelliğiyle, boyama işleminde renk haslığı ve kalitesi açısından kaliteli sonuçlar vermektedir. Dikişli shibori işlemlerindeyse iğnenin kolay geçebilirliğini sağlayan pamuklu, keten ve ipek kumaşlar seçilir. İpek saten, ipek şifon, ipek krep, ipek jorjet, çin ipeği, viskon kadife, hafif yün, orta kalınlıkta pamuklu kumaş, pamuk vual, pamuk müsli, yün ve keçe gibi kumaşlarla da shibori yapılabilmektedir; fakat bazı kumaşların boya yapılmadan önce bir kimyasal işlem yapılması gerekmektedir. Kumaş kurutulup ütülendikten sonra tekniğin yapılması daha uygundur. Kancaya bağlanarak yapılan shibori de, küçük ve düğümlemeyi kaldırabilecek kumaşlar tercih edilir.

Batik tekniğinde kullanılması gereken en temel malzeme, kumaş ve boyadır. Ancak kullanılacak kumaşların boyayı ve suyu kolay emip, eşit dağılımlarına elverişli olması gerekmektedir. Sık ve ince dokunmuş, ısıya dayanıklı ve kaynağı açısından da pamuklu ve ipekli kumaşlar tercih edilmelidir. Kullanılacak boyalarında ısıya

dayanıklı ve ışık haslığı yüksek olmalıdır. Kısaca, batik kumaşların üstünde desen meydana getirmek için ve temel olarak řu basamakları takip eder. Kumaşın daha önceden belirlenmiş bölgeleri erimiş mum ile veya özel bir kapatıcı ile kapatılır. Daha sonra kumaş fırça ile boya banyosuna batırılarak boyanır. Boyayı almayan mumlu alanlarda kumaş esas rengini korur. Değişik renk karışımları ve tabakaları ile farklı renkler elde etmek için mumlama ve boyama işlemi tekrarlanır. Bu işlemde faydalanabilmek için batik sanatçısının renk karışımlarının temel ilkelerini bilmesi de gerekmektedir. (Yayan ,2012. s 559)

Bilindiği gibi batik üretiminde yaygın bir şekilde rezerv malzemesi olarak balmumu ve parafin karışımı kullanılır ve bu karışım da kumaşa sıcak olarak uygulanır. Üskü batıklarında ise 1963 yılından sonra rezervleme malzemesi olarak parafin ve zift karışımı kullanılmaya başlanmıştır. 1963 yılına kadar da rezerve malzemesi olarak kandlus (bir çeşit reçine) ve parafin karışımı kullanılmıştır. (Kelageiçi,1987.s 38)

Rozome bilindiği üzere güney Pasifik boyunca yaygın kullanılan balmumu (Wax resist) kapama tekniğidir. Rozome ve Bingata teknikleri çok çeşitli renklerin kullanımıyla gerçekleştirilir. Bununla birlikte her birinde kullanılan teknikler hammadde ve terminoloji farklıdır. Bingata-zome Japon anakarasındaki Katazome'den kaynaklıdır. Bundan dolayı da uygulandığı adaların subtropikal iklimine uyum göstererek gelişmiş bir bağımsızlığa orijinaliteye sahiptir.

“Boyanın kumaşa nüfuz etmesini önlemek için balmumu kullanımını eski insanların nasıl ve ne zaman keşfettiği kimse tarafından bilinmiyor. Fakat 1000 seneyi aşkın bir zamandır, dünyanın her tarafında kiliselerin dekorasyonunda veya toplum içindeki en yüksek sınıfların kullanımında balmumu kumaş kullanımının yüksek değerler karşılığında alıcı bulduğu bilinmektedir. (Kırmızı,2009. s 80- 81)

Özellikli olarak, bağlama, düğümlene ve dikiş işlemlerinde çeşitli kalınlıkta pamuk ipleri kullanılabilir. Bu teknikte makas, cetvel, mezura, dikiş sökücü aparat, işaret kalemi malzemeleri kullanılır. Boruya sarma işleminde çeşitli ebatlarda PVC borular, çivi ile sararak yapılan boyamada ise değişik ebatlarda

çivi, vida, nohut, mercimek, taso (çocuk oyuncağı), şablonla boyamada ise keçe boyama kalıpları, kimyasal boyalar, ütü kullanılır.

Yapılan denemelerde kullanılacak kumaşın ve ipliğin seçimine dikkat edilmesi gerektiği kanısına varılmıştır. Boyayı emme haslığı ve özellikle kullanılan ipliğin kalın olması istenilen sonucu vermede etkili olmuştur. İpekli kumaşların hassaslığı nedeniyle yırtılma olasılığı da unutulmamalıdır. Belirtilmesi gereken bir diğer husus ta, kullanılacak iplik seçimidir. Dikişli şibori çalışmaları da dâhil olmak üzere ince dikiş ipliği kesinlikle kullanılmamalıdır. Boya ince dikiş ipliğinden kolayca nüfuz edeceğinden istenilen şekil ve formlar elde edilemeyebilir. Bu da emeğin ve zamanın boşa gitmesi demektir. İpek kumaşlar da katlama veya boruya sarma, düğümleme ve çiviye sarma teknikleri rahatlıkla kullanılabilir.

3.2 Shibori Uygulama Teknikleri

Shibori tekniklerinde temel amaç kumaşı iki boyutlu bir yüzey olarak ele almak yerine, onu katlayarak, döndürerek, bükerek üç boyutlu bir şekil kazandırmaktır. Bu yöntemlerle şekle sokulan kumaş, ilmikleme, bağlama vb. çokça teknikle sıkılaştırılır. Yöntemlerin her biriyle çokça farklı şekil ve desen oluşturulabilmektedir. Bu nedenden dolayı shibori tekniğini örnek kumaşta denemeden boyamaya geçilmemelidir. Shibori yöntemine göre bir sonuç üretmek için aynı çalışmada farklı teknikler birbirleriyle bağlantılı şekilde de kullanılabilir.

Dünya genelinde Japonca olarak tanımlanan Shibori teknikleri altı ana guruba ayrılmaktadır. Bunlar:

- 1- Bağlama Shibori (binding)
- 2- Dikme Shibori (Stitching)
- 3- Katlama ve kalıplama Shibori (Folding&Clamping)
- 4- Boruya sarma Shibori (Pole-Wrapping)
- 5-Karışık Shibori teknikleri (Mix)
- 6- Çivi veya vidaya sarılarak (Fıçıcıoğlu ,2015 s :254)

3.2.1 Shibori bağlama tekniği ve görsellerle incelenmesi

Bağlama (binding) tekniği en eski tekniktir ve kumaşa geçirilen desenin belli noktalardan çekilmesi ve sarılması ile oluşur. Taş, fasulye, nohut, bilye, vida, iple sarılarak yapılabildiği gibi kumaş belli noktalardan işaretlenip sıkıştırma yöntemi ile de yapılabilir.

Şekil 3.1: Bağlama, katlama, Boruya Sarma ve Sıkıştırma Örnekleri

Kaynak: <http://www.fiberarts.com> (Erişim Tarihi 08.11.2015)

3.2.2 Shibori dikiş tekniği ve görsellelerle incelenmesi

Dikişli Shibori de önce desen kumaşa çizilir. Çizilen desenin üzerinden teyel şeklinde geçilir. Uç noktalar uzunca bırakılır. Boyar madde flottesine atmadan önce ipler çekilerek sıkıştırılır ve boyamaya atılır. Boyanan kumaş suyla iyice durulanır ve kurumaya bırakılır. Kuruduktan sonra ipler çıkarılır. Üç boyutlu görünüm elde etmek için ütöleme yapılmaması uygundur.

Stitching (dikişli)shibori tekniği tüm dünyada kullanılan bir tekniktir. Düz, eğri kavisli, ve istenilen şekilde formlar elde edilebilir. Dikiş işleminden sonra başı ve sonu sıkıca bağlanmalıdır. Dairesel dikiş ya da kare dikiş dışında düz ve

zikkaz dikiş yapılarak da değişik desenler vermek mümkündür. İpliğin kalın olması işimizi kolaylaştırır. (Gunner,2007. s 89)

Şekil 3.2: Dikiş Tekniği Örneği-1

Kaynak: <http://honestlywtf.com.tr>

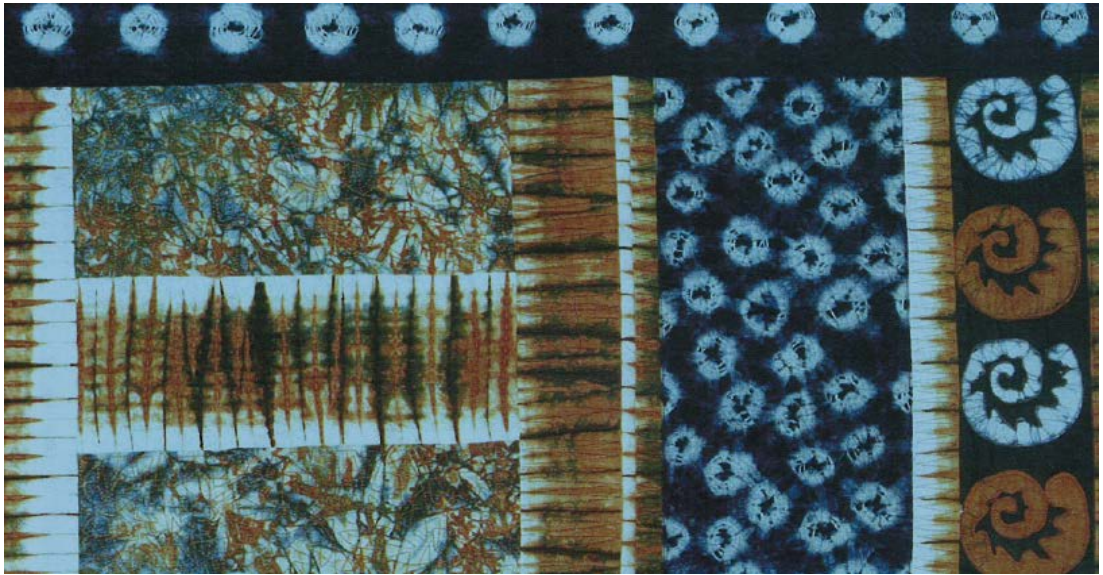
Erişim tarihi 27.12.2015)

Şekil 3.3: Dikiş Tekniği Örneği-2

Kaynak: <http://honestlywtf.com.tr>

(Erişim Tarihi:12.05.2016)

Şekil 3.4: Dikişli Shibori Yapımı Örneğleri

Kaynak:(Gunner, 2007.s 90)

Dikişli Shibori de önce desen kumaşa çizilir. Çizilen desenin üzerinden teyel şeklinde geçilir. Teyelin uç noktaları uzunca bırakılır. Boyama suyuna atmadan önce bu ipler çekilerek sıkıştırılır ve boyama flottesine bırakılır. Boyanan kumaş sonrasında suyla iyice durulanır ve kurumaya bırakılır. Kuruduktan sonra ipler çıkarılır. Üç boyutlu görünüm elde etmek için ütöleme yapılmaması daha uygundur.

Dikişli Shibori tekniği tüm dünyada kullanılan bir tekniktir. Düz, eğri, kavisli ve diğer istenilen birçok formlar bu teknikle elde edilebilir. Dikiş işleminden sonra ipliğin başı ve sonu sıkıca bağlanmalıdır. Dairesel dikiş ve dikiş dışında, düz ve zikzak dikiş yapılarak da değişik desenler vermek mümkündür. İpliğin kalın olması bu teknikte işi kolaylaştırır.

(Gunner ,2007.s 90)

3.2.3 Katlamalı shibori tekniği ve görsellerle incelenmesi

Katlamalı shibori farklı katlama yöntemleriyle yapılır. Kumaş enine ya da boyuna ince ya da kalın bağlanarak ya da kelepçelerle sıkıştırma yöntemleri ile işlenir. Diğer shibori tekniklerinden daha kolaydır. Kumaş katlama, pilileme ve bağlama olarak da kendi içinde gruplanır.

Kumaş katlama da dikkat edilmesi gereken katlamanın düzgün şekilde yapılmış olmasıdır. Cetvel yardımıyla ve hatta ütü kullanılarak yapılan şibori uygulamalarında daha iyi sonuç verdiği gözlenmiştir. Sıkıştırma işlemi ne kadar titizlikle uygulanmışsa istenilen sonucu almak ta o kadar kolay olmuştur.

Şekil 3.5: Katlama Tekniği ile Yapılmış Shibori Örnekleri

Kaynak: <http://honestlywtf.com.tr> _Erişim Tarihi:12.05.2016)

3.2.4 Shiboride boruya sarma tekniği

Bu teknikte kumaş boru etrafına sarılır ve sıkıca iplerle bağlanır. Kumaş sıkıştırılarak büzdürülür ve ister tek renk boyaya batırılır veya aralıklarla boyanır. Boyama sonrasında fırtına etkisi olduğundan storm (fırtına) boya diye

de anılmaktadır. Boyama sonrası boru üzerinde kurutulur ve ipler kesilerek çıkarılır.

Şekil 3.6: Boruya Sarma ve Sıkıştırma Teknikli Shibori Örnekleri

Kaynak: www.artthreads.blogspot.com (Erişim Tarihi:12.05.2016)

Şekil 3.7: Değişik Tekniklerle Shibori Kumaş Yapım Örnekleri

Kaynak: <http://www.honestlywtf.com/diy/shibori-diy/> (Erişim 13.03..2016)

4 STENCIL BASKI

4.1 Stencil Baskı Tekniği Özellikleri

‘‘Kumaş boyaması bugün dünyanın birçok yerinde hala yapıldığı gibi insan vücudunun törensel veya dinsel nedenlerle boyanması şeklinde tanımlanabilecek ve yüzyıllar öncesine dayanan eski geleneklere bağlanabilir. Vücudun ve çevrenin güzelleştirilmesi amacı güden bu geleneğe bağlı olarak Doğu ülkelerinde ve ada guruplarında çeşitli boyama metotları geliştirilmiştir. Efsaneler Hindistan’da yapılan ilk kumaş boyamalarının milattan önce 1500 yıllarına kadar uzandığı anlatılmaktadır.’’

Böylece gelişmiş boyama teknikleri içinde bilinen en eski üç adedi özellikle Japonya’da önemliydi. Bunlardan serbest el tekniği : Bu teknik kumaş üzerine tasarımın doğrudan uygulanmasından oluşur.(Özbulat,Yurt,2012.s 54)

Şablon kullanılarak yapılan ve kumaş üzerine direk boyayı püskürtme ya da sünger kullanma suretiyle yapılan bir tekniktir.

Eğer serigraf baskı şablonuna ulaşamıyorsa ve kumaş üzerine direk boyayı püskürtme ya da süngerle uygulama metodundan yararlanılacaksa; stencil şablonları oldukça kullanılışlıdır. Evde kullanılan sprej şişeleri gibi kaplarda olan şişe tipleri kumaşta havalı boya tabancası etkisini verecektir. Eğer sprej bir difüze edici kullanılıyorsa boyanın çevreye saçılmasına ve çabuk bitmesine karşın dikkatli davranılmalıdır.

Pozitif bir şablon deseni elde etmek için, kendi şablonlarımızı çizeceğimiz gibi, istenen görüntülerin negatifleri de kullanılabilir. Burada şekiller boyanmamış kalırken, çevresinde olan mürekkeple kaplanacaktır. Bazı düz, ilginç desenler şablon olarak kullanılabilir. Örnek olarak; yapraklar, taç yapraklar, plastik logolar ve çok daha fazlası şablon olabilir. (Fish,2005.s56,57)

Şablon baskılarda, görüntüler şekillendirilmiş açıklıktan mürekkep verilerek gerçekleştirilir. Fransızca ‘pochoir’ terimi, şablon baskılar için kullanılır, doğrudan baskı yöntemine karşılıktır. Burada şablon; kağıttan ya da ince

plastikten elle kesilerek elde edilir. Mürekkep sert bir fırçayla şablonun aralıklarından kağıt üzerine aktarılır. El kesimi şablonun çağdaş versiyonları, neredeyse her yerde ve her zaman görülen spreyle resmedilmiş grafitilerdir.

Elek baskıda çerçeveye gerilmiş geleneksel olarak ipekten yapılmış sabit bir şablon kullanılır. Çerçeveye gerilmiş bu şablon, daha ayrıntılı yapıda ki görsel verinin basılmasına olanak sağlar. (Beth Grabowski& Bill Fick ,2012 s 42)

4.1.1 Kumaş üzerine direk olarak elle boyama

Profesyonel sonuçlar alabilmek için kumaş üzerine direk elle boyama da birçok uygulama çalışması yapmak gereklidir. Ağır veya düzgün boyanmamış kumaşlar, özellikle ince olan kumaş tiplerinde çok acemi görüntüler ortaya çıkarır. Eğer daha kalın boyanmış kumaşlar yapmak isterseniz; örneğin sizin kâğıt dizaynlarına benzeyen, keten gibi daha ağır kumaşları kullanmayı tercih edin.

Eğer üzerinde çalışmak için absorban(emici) masa yüzeylerini kullanabiliyorsanız, boyamayı daha kolay yaparsınız. Kumaşınızı yüzeye iğneleyin, kumaşınızı yüzeye gerebileceğiniz kadar sıkı gerin. Daha ince kumaşlar için alternatif olarak bu germe aşamasını ağaçtan bir çerçeve üzerinde zımbayla gerçekleştirebilirsiniz. (Fish,2005.s57)

Stencil baskı tekniğinde önceden shibori tekniğiyle boyanan kumaş tekrar işleme tabi tutulur. Oluşturulan şablon spre yardımıyla tekrar boyanır. Bu ikinci bir işlem olduğu için dikkat şarttır. İğnelenen şablonlar titizlikle spreyleyilir, kurumaya bırakılır. Kumaşın ikinci bir boya işlemini kaldırması önemlidir. Yapılan denemelerde bazı kumaşların tekrar boyayı emme kabiliyeti olmadığı gözlenmiştir.İpek ve pamuklu kumaşlar stencil baskı da tercih edilmelidir.

4.2 Stencil Baskı Tekniğinin Görsellerle İncelenmesi

Şekil 4.1: Baskı Tekniğiyle Yapılmış Kumaş rneği

Kaynak: <http://honestlywtf.com.tr> (Erişim Tarihi: 14.05.2016)

Şekil 4.2: Stencil Baskı Tekniğiyle Boyama rneği

Kaynak: <http://honestlywtf.com.tr> (Erişim Tarihi: 14.05.2016)

Şablonlarla Teyelleme

Teyelleme ve boyama dizaynları için yorgan şablonları iyi kalıplardır, çünkü bu şablonlarda tüm teyel dizaynları kumaş üzerinde izlenebilir ve teyellenebilir durumdadır. Bazılarına küçük değişimler gerekebilir. Şablon dizaynı tek kat ya da çok katlı kumaşta teyellenip çalışılabilir olmalıdır. Bir kata teyelleme daha az belirgin desenler çıkarır; ama müthiş kat desenleri de elde etmenizi sağlar. Bununla beraber yorgan dikimi sürecinde yeniden teyelleme yaparsanız; teyel deseni kat desenine baskın gelir.

Eğer şablon katlanmış kumaş üzerinde kullanılırsa tasarımın yarısının kumaş üzerinde izlenmesi gerekir. Böylece finalde sonuç olarak ayna imajı görüntüsü oluşur. Kumaşı yan yana katlayarak işe başlanır. Kumaş üstüne şablonu sererken kumaşın kat çizgisine şablonun geldiğine de emin olunur ve ardından kumaş üzerinde yalnızca şablon tasarımının yarısını takip edilir. Şablondan uzaklaşılır, boşlukları çizgilerle doldurulur. Teyelleme yaparken katlı halde kalması için iğnelerle tutturulur .(Dahl A,2004.s85)

Kumaşın bölümleri katlanmış ve kenarları sürfile edilmiştir. Sıkıca bir araya getirmenin ardından koyu bölgeler oluşturabilmek için kalın bir boya ile teyeller boyanmıştır. (Dahl A,2004.s82)

Şekil 4.3: Stencil Baskı Tekniğiyle Yapılmış Kumaş Örneği

Kaynak:shiborigirl.wordpress.com Erişim Tarihi:14.05.2016 Saat:01.25

Yine ünlü bir shibori ustası olan *Kate Ward* shibori Çalışmalarında bir hayli ileri giderek Avusturya, Amerika ve Kanada'da Karma sergilerde Amerika Kanada ve Avusturya'da yaptığı sergilerde büyük ilgi görmüş ve kimyasal boyalar yerine doğal gıda boyalarını tercih etmiştir. Kendi ifadeleri ile:

simya' kelimesi sır ve entrika fikirlerini çağrıştırıyor: Şişe cin, sihirli halı, Orta Doğu, olma durumunun egzotik ve dönüşümleri.

Çalışmalarım ipek işleme ve shibori teknikleri kullanarak kalıcı üç boyutlu bir nesne haline dönüştürerek oluşturulur.

İpek daha sonra Orta Doğu'da bedenimizi ve ruhumuzu dönüştüren gıda sihirli ima: safran ve nar - kökenli egzotik malzemeler kullanılarak boyanır.

Bu doğal renkler ile boyama benim ilk deneyim, ve ben gerçekten süreçten zevk aldım.

Toksik olmayan ve evde mutfağında yapılabilir oldukça çok seviyorum.

Bu diğer doğal renkler ile boyama keşfetmek gibi bir maceranın başlangıcı olabilir gibi bir his var içimde.

demiş ve çalışmalarını özgün bir ifadeyle dile getirmiştir

Şekil 4.4: Bağlama Tekniğiyle Shibori Örneği

Kaynak: Kate Ward Shibori Çalışması

Şekil 4.5: Stencil Baskı Uygulama Örnekleri-11

Kaynak: <http://honestlywtf.com.tr> _Erişim Tarihi: 14.05.2016

Şekil 4.6: Stencil Baskı Tekniğiyle Shibori Kumaş

Kaynak: <http://honestlywtf.com.tr> (Erişim Tarihi:07.03.2016)

5 SHIBORİ VE STENCİL BASKI TEKNİĞİNİN BİRLİKTE KULLANILDIĞI UYGULAMA ÖRNEKLERİ

5.1 Shibori Kıyafet Örnekleri

Şekil 5.1: Boruya Sarma ve Stencil Yöntemi ile Kıyafet Tasarımı Shibori

Kaynak: Yıldız. E.Arşivi 2016

1. Proje adı: Kelebek

Kullanılan Malzeme: Pamuklu Penye Kumaşı.Kırmızı Dantel Kumaş

Teknik Adı: Boruya sarma Tekniği ve Stencil Baskı

Şekil 5.2: Stencil Baskı Tekniğiyle Shibori alışmaları

Kaynak: Yıldız. E.Arşivi 2016

2. Proje Adı: Sıralı Karanfller

Kullanılan Malzeme: Pamuklu Kumaş şablon, Viktoria Boya

Kullanılan Teknik : Stencil Baskı ve Shibori

Şekil 5.3: Stencil Baskı Yöntemi ile Kıyafet Tasarımı Shibori

Kaynak: Yıldız. E.Arşivi 2016

3.Proje Adı: Kulelim

Kullanılan Malzeme: Keten Pamuklu Karışımı Kumaş Viktoria Boya,Şablon

Kullanılan Teknik : Stencil Baskı Baskı

Şekil 5.4: Stencil Baskı Tekniği

Kaynak: Yıldız. E.Arşivi 2016

4. Proje Adı: Fırtına

Kullanılan Malzeme : Viskon Pamuklu karışımı kumaş,Viktoria boya,Şablon

Kullanılan Teknik: Stencil baskı ve Shibori

Şekil 5.5: Boruya Sarma Yöntemi ile Kıyafet Tasarımı Shibori

Kaynak: Yıldız. E.Arşivi 2016

5.Proje Adı : Fidan Saraylı

Kullanılan Malzeme: Jüt Kumaş, Viktoria Boya, Boru

Kullanılan Teknik: pole-Wrapping (boruya Sarma)

Şekil 5.6: Stencil Yöntemi ile Kıyafet Tasarımı Shibori

Kaynak: Yıldız. E.Arşivi 2016

6.Proje Adı : Papatyam

Kullanılan Malzeme: Penye pamuklu Kumaş, Viktoria Boya

Kullanılan Teknik :Stencil Baskı

Şekil 5.7: Boruya Sarma Yöntemi ile Kıyafet Tasarımlı Shibori

Kaynak: Yıldız. E.Arşivi 2016

7.Proje Adı

Fanus Bahçesi

Kullanılan Malzemeler

:Kalın Pamuklu Kumaş ,Boru Viktoria Boya

Kullanılan Teknik

:Pole-Wrapping(Boruya Sarma)

Şekil 5.8: Binding (Bağlama) Yöntemi ile Kıyafet Tasarımı Shibori

Kaynak: Yıldız. E.Arşivi 2016

8.Proje Adı	: Şehzade Kaftan
Kullanılan Malzeme	:Kalın pamuklu Kumaş, Kalın çivi, Viktoria Boya
Kullanılan Teknik	:Çiviye sarma

Şekil 5.9: Boruya Sarma ve Stencil Yöntemi ile Kıyafet Tasarımı Shibori

Kaynak: Yıldız. E.Arşivi 2016

9. Proje Adı : Renkli Dünyam

Kullanılan Malzemeler: Pamuklu penye kumaş,Batik&Textile Dyes Boya,Hortum

Kullanılan Teknik : Pole-Wrapping(Boruya Sarma) ve Stencil

Şekil 5.10: Boruya Sarma ve Stencil Yöntemi ile Kıyafet Tasarımı Shibori

Kaynak: Yıldız. E.Arşivi 2016

10. Proje Adı : Nazlı Gerdanlım

Kullanılan Malzeme : Penye pamuklu kumaş, Taso oyuncuğı, Batik&Tekxtile
Dyes

Boya, Şablon

Kullanılan Teknik : Pole –Wrapping(Boruya
Sarma), Binding(Bağlama), Stencil

Şekil 5.11: Stitching(Dikme) Yöntemi ile Kıyafet Tasarımlı Shibori

Kaynak: Yıldız. E.Arşivi 2016

11. Proje Adı : Eflatun Yoncam

Kullanılan Malzeme : İpek Kumaş, Batik& Textile Dyes Boya.

Kullanılan Teknik : Stitching (Dikme) Shibori

Şekil 5.12: Bağlama Yöntemi ile Kıyafet Tasarımı Shibori

Kaynak: Yıldız. E.Arşivi 2016

12.Proje Adı :Mavili Ufuk

Kullanılan Malzeme :Pamuklu Penye ,Viktoria Boya

Kullanılan Teknik :Binding (Bağlama)

Şekil 5.13: Boruya Sarma Yöntemi ile Kıyafet Tasarımı Shibori

Kaynak: Yıldız. E.Arşivi 2016

- 13.Proje Adı** : Gökkuşağım
- Kullanılan Malzeme** : Kalın Jüt Kumaş,Kalın Boru, Viktoria Boya
- Kullanılan Teknik** : Pole-Wrapping(Boruya sarma)

Şekil 5.14: Bağlama Yöntemi ile Kıyafet Tasarımı Shibori

Kaynak: Yıldız. E.Arşivi 2016

- 14. Proje Adı** :İnci Tanem
- Kullanılan Malzeme** : Pamuklu kumaş, İnci boncuk, Viktoria Boya
- Kullanılan Teknik** : Binding(bağlama),

Şekil 5.15: Düğme Yöntemli Shibori Çalışmaları

Kaynak: Yıldız. E.Arşivi 2016

15.Proje Adı : Göktaş

Kullanılan Malzemeler : Pamuklu kumaş ,Viktoria Boya,Sünger,Nohut

Kullanılan Teknik : Binding(bağlama), Stitching(dikme)

Şekil 5.16: Stencil Baskı Yöntemi ile Kıyafet Tasarımı Shibori

Kaynak: Yıldız. E.Arşivi 2016

16.Proje Adı : Toz Pembe Düşler

Kullanılan Malzeme : Pamuklu kumaş, victoria boya, şablon

Kullanılan Teknik : Stencil ,Mix (karışık)

Şekil 5.17: Stencil Baskı ve Bağlama Yöntemi İle Kıyafet Tasarımı Shibori

Kaynak: Yıldız. E.Arşivi 2016

17.Proje Adı : Manolya

Kullanılan Malzeme : Kalın Jüt Kumaş ,Viktoria Boya , Şablon
Nohut,Sünger

Kullanılan Teknik : Stencil, Binding(bağlama)

Şekil 5.18: Dikme Yöntemi ile Kıyafet Tasarımı Shibori

Kaynak: Yıldız. E.Arşivi 2016

18.Proje Adı : Mavi Düşler

Kullanılan Malzeme : Keten Kumaş, Nohut,Sünger

Kullanılan Teknik : Stitching (dikme),Binding (bağlama)

Şekil 5.19: Binding(Bağlama) Yöntemi ile Kıyafet Tasarımı Shibori

Kaynak: Yıldız. E.Arşivi 2016

19.Proje Adı : Darende yelek

Kullanılan Malzeme : Pamuklu Kumaş, Viktoria boya

Kullanılan Teknik : Binding (bağlama)

Şekil 5.20: Boruya Sarma Yöntemi ile Kıyafet Tasarımı Shibori

Kaynak: Yıldız. E.Arşivi 2016

- 20.Proje Adı** : Bukalemun
- Kullanılan Malzeme** : Pamuklu Kumaş,İnce boru, Viktoria Boya
- Kullanılan teknik** : Pole-Wrapping(boruya sarma).Stitching(dikişli)

Şekil 5.21: Çivili Shibori Çalışmaları

Kaynak: Yıldız. E.Arşivi 2016

- 21.Proje Adı** : Bulut ve gölge
- Kullanılan Malzeme** : Pamuklu –ipek karışımı Kumaş,victoria boya,Çivi
- Kullanılan Teknik** : Binding (bağlama),Çiviye sarma

Şekil 5.22: Çivili Shibori Çalışmaları

Kaynak: Yıldız. E.Arşivi 2016

- 22.Proje Adı** : Damar sarar
- Kullanılan Malzeme** : Keten Kumaş, Çivi Viktoria Boya
- Kullanılan Teknik** : Binding(bağlama)

Şekil 5.23: Stencil Baskı Yöntemi İle Shibori Çalışmaları

Kaynak: Yıldız. E.Arşivi 2016

- 23.Proje Adı** : Sarı Sardunya
- Kullanılan Malzeme** : Pamuklu kumaş, Şablon
- Kullanılan Teknik** : Stencil baskı,Mix(Karışık)

Şekil 5.24: Çiviye Sarma Yöntemi ile Shibori Çalışmaları

Kaynak: Yıldız. E.Arşivi 2016

24.Proje Adı	: Baharın Çiçekleri
Kullanılan Malzeme	: İpek Kumaş, Viktoria Boya, Vida
Kullanılan Teknik	: Binding (Bağlama)

Şekil 5.25: Bağlama Shibori ve Osmanlı Motif Karışım Uygulamaları

Kaynak Yıldız E Arşivi 2016

25.Proje Adı : Hürrem Sultan

Kullanılan Malzeme : İpek Kumaş ,Victoria Boya, Kalın İplik, Motif Desenler

Kullanılan Teknik : Binding Bağlama,

Şekil 5.26: Dikişli Shibori Osmanlı Motifli Shibori Çalışmaları

Kaynak Yıldız E Arşivi

26. Proje Adı : Saray Kızı

Kullanılan Malzeme :İpek Kumaş, Viktorya Boya, Pebeo Marbling Boya

Kullanılan Teknik :Dikişli Shibori

Şekil 5.27: Çiviye Sarma Yöntemli Shibori Çalışmaları

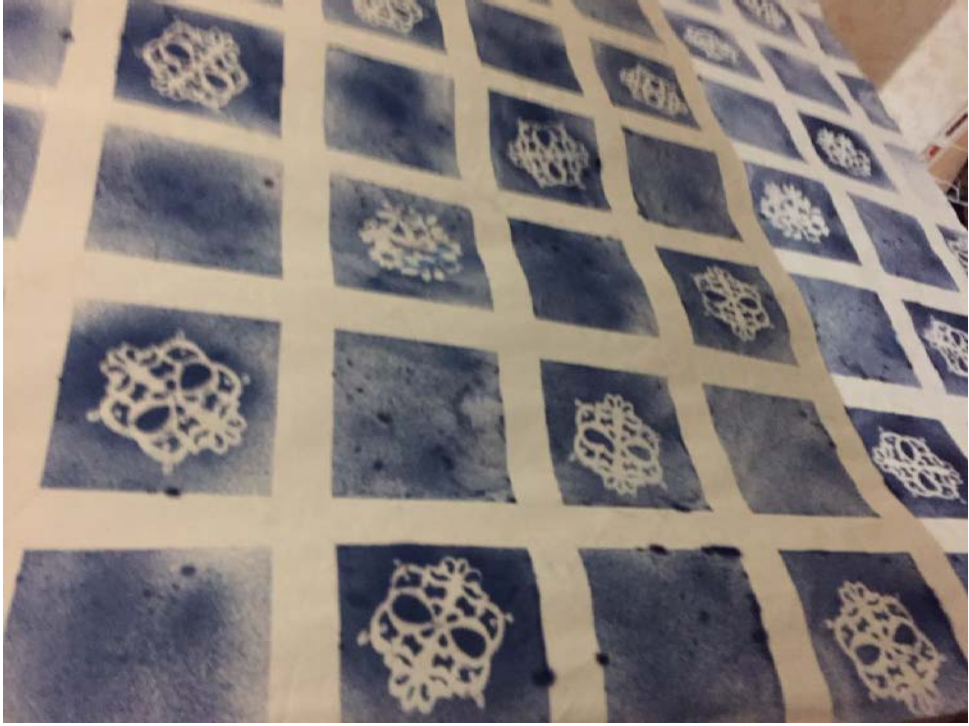
Kaynak Yıldız E Arşivi

27. Proje Adı : Şaheste Şalım

Kullanılan Teknik : Çiviye Sarma Yöntemi

Kullanılan Malzeme : İpek Kumaş, Çivi, Pebeo Kumaş Boyası

5.2 Shibori Kumaş Uygulamaları

Şekil 5.28: Stencil Baskının Kumaş Hali

Kaynak: Yıldız. E.Arşivi 2016

Şekil 5.29: Çiviye Sarma Yöntemi Çalışmaları

Kaynak: Yıldız. E.Arşivi 2016

Şekil 5.30: Vidaya Sarma ile Shibori Kumaş Kurutulması

Kaynak: Yıldız. E.Arşivi 2016

Şekil 5.31: Stencil Baskı Uygulama Çalışmaları

Kaynak: Yıldız. E.Arşivi 2016

Şekil 5.32: Stencil Baskı Uygulama Çalışmaları

Kaynak: Yıldız. E.Arşivi 2016

Şekil 5.33: Stencil Baskı Uygulama Aşamaları ve Çalışmaları

Kaynak: Yıldız. E.Arşivi 2016

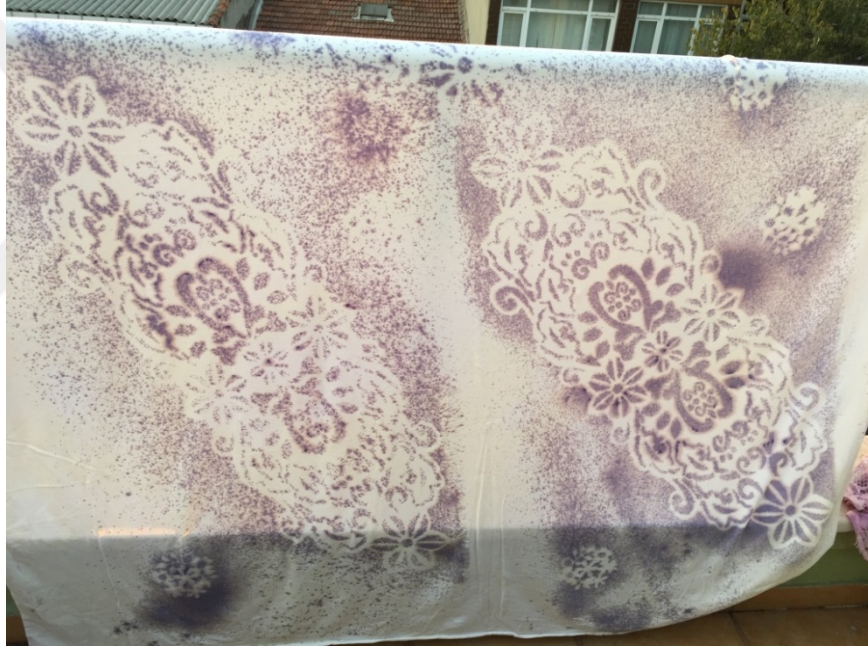
Şekil 5.34: Stencil Baskı Uygulama Aşamaları ve Çalışmaları

Kaynak: Yıldız. E.Arşivi 2016

Şekil 5. 35: Stencil Baskı Uygulama Aşamaları ve Çalışmaları

Kaynak: Yıldız. E.Arşivi 2016

Şekil 5.36: Shibori Yapım Aşamaları

Kaynak: Yıldız. E.Arşivi 2016

6 SONUÇ

Her insan kendini farklı biçimde ifade eder. Toplumlara oluşturan bireyler kendilerini ifade biçimi olarak güzel ve farklı giyinmeyi isterken, yaşadığı topluma bazıları ayak uydurma çabasında, bazıları da sıra dışılığı tercih etmiştir. İşte tam burada giyinmeden kaynaklı kumaş farklılıkları gözlenir. Günümüzde insanların geleneğinden kültüründen bahsetmek için dış görünüşünde ki duruşu kendini belli eder. Dilini dahi bilmediğimiz insanların dış görünüşünden Avrupalı'mı yoksa Afrika'lımı hemen tahmin edebiliriz. Görsel ifade dilden daha önce gelir diyebiliriz.

Japon boyama sanatı shibori, kültürünü tüm dünyaya kabul ettirmiş ve kumaş boyamasında tek seferlik sonuçlarla giyilen kişide farklılık hissini vermiştir. Geleneksel el sanatlarının dünyada tanınmasını sağlamıştır. Bu konuda sanatçılar eserlerini özgürce ifade ederek farklı tasarımlar elde etmişlerdir. Shibori sanatı göstermiştir ki geçmişin değerleri bu günle birleşerek yaşayabilir. Gelenekselden güncele yeni çağrışımlar yaratabilir. Teknolojinin ilerlemesine, seri üretime inat kültürlerin geçmişlerinin daha iyi anlaşılabilmesine imkan sağlar.

Tasarım dünyasında moda kumaş ve desenlerinin sürekli yenilendiği bu zamanda kumaşlara estetik değerler kazandırmaya devam edecektir. Shibori seri üretime meydan okurcasına el emeğini paha biçilmez güzelliklere dönüştürür. Sanatçılar günümüzde sanatsal çalışmalarında ,gelenekselden güncele evrimini kusursuz dilleriyle eserlerinde dile getirmişlerdir.

Çalışmamızda geleneksel shibori sanatı ile stencil baskıyı birleştirip , geleneksel Osmanlı figürleri kullanarak, uzak doğu ile Osmanlı sanatını birarada kullanıp yenilik arayışına gidildi. Bu çalışma ile iki ayrı kültür ,birçok farklı tekniklerle buluşturularak sentezlenmiş yeni yaklaşımlara örnek sunulmuştur.

KAYNAKLAR

- Özpuat ,F** (2012)Shibori. Yayınlanmamış Ders notları. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi
- Fıçıcıoğlu. A** (2015) Tokat Yazmacılığı ve Shibori Sentezi ile Çağdaş Uygulamalar”, Sanatta Yeterlilik Tezi Haliç Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü
- Günay ,A** (2012) “Giyside Sanatsal Yaklaşım”, Akdeniz Üniversitesi G.S.F. Moda ve Tekstil Tasarımı Bölümü, 1. Uluslararası Moda ve Tekstil Tasarımı Sempozyumu,
- Haleçeli.H** (2011) , “Dokuma-Sıkıştırma-Rezerve Boyama Tekniği İle Kumaş Yüzeylerinde Üç Boyutluluk Araştırmaları”, Çukurova Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi, Tekstil Tasarım Bölümü,TMMOB Tekstil Mühendisleri Odası, Sayı:184,
- Kıran.H** (2009) , “Tarihsel Süreç İçerisinde Japon Baskı Sanatına Bir Bakış”, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi, Van
- Kırmızı G M** (2005) , “Giyilebilir Sanat Bağlamında Gelenekselden Güncele Shibori Tekniği Uygulamaları”, İzmir,
- Özpuat F, Yurt D** (2012) “Günümüz Baskı Desenli Kumaşlarında Desen Tarzları ve Teknikleri”, Akdeniz Üniversitesi G.S.F. Moda ve Tekstil Tasarım Bölümü, 1. Uluslararası Moda ve Tekstil Tasarım Sempozyumu,
- Yayan G, Ertürk F.E** (2012) “ Sanat Eğitimi ve Batık”, Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar bölümü, Ankara.
- Yetmen G,**(2012) Yetmen Gözde, “Giyilebilir Sanat”, Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Tekstil ve Moda Tasarımı Bölümü, ETHOS: Felsefe ve Toplumsal Bilimlerde Diyaloglar, Ocak, 2012, 5(1), 76-93.
- Başer İ**(1998) , “Tekstil Teknolojisi “ Marmara Üniversitesi, Tekstil Eğitim Fakültesi. ”Üniversite yayınları, İstanbul 1998.s108
- Kalegeiçi H** (1987) , Batık sanatı, Akademik Yayın Merkezi, Tahran, 1987, s.38
- Nourizadeh A,**(2012) “İran Üskü Batıkları”, Yüksek Lisans Tezi, T.C. Marmara Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, Tekstil Anasanat Dalı, İstanbul, 2012.
- Özbel, K.,** (1947), El Sanatları III Eski Türk Kumaşları, CHP Halkevleri Bürosu, Ankara
- Kırmızı.G M** (2009) “Japon Tekstil Boyama ve Desenlendirme Teknikleri Üzerine Bir Araştırma” Dokuz Eylül Üniversitesi İzmir-2009
- Ok, A**(2007) “Baskılı T-Shirtlerde Dışavurumcu Desen Uygulamaları “Dokuz Eylül Üniversitesi

Kitaplar

- Southan, M** (2008) *Shibori Design & Techniques*. İngiltere: Search Press Limited Yaynevi
- Fish J.** (2005) “Designing and Printing Textiles”, British Library Cataloguing-In-Publication Data, 2005.
- Gunner J** ,(2007) “Shibori For Textile Artists”, Kodansha USA, Inc. 451 Park Avenue South New york, NY 10016, 2007.
- Dahl A. C** (2004), “Transforming Fabric, 30 Creative Ways to Paint, Dye, and Pattern Cloth”, Krause Publications, 2004.
- Kıran,H** (2010) “Ağaç Baskı Sanatı” 1,Baskı Ankara Bellek Yayınları
- Beth Grabowski& Bill Fick** (2012) Baskı resim Kapsamlı Materyaller&Teknikler Rehberi
- Çeviri Simber Atay &Arif Ziya Tunç** (2011) Karakalem Kitabevi Yayınları İzmir 2011, s42.
- Wada,Y .I** (2013) *Arimatsu & Narumi Shibori Celebrating 400 Years of Japanese Artisan Design*. USA Studio Galli
- Larsen,J ,L** (2007) *The Dyer’s Art (Boyacının Sanatı)*

İnternet Kaynakları

- <http://janetwesner.wix.com/shibori-art#!ref/c1xfq> Erişim T:02.05.2016 s 22.03
www.megep.meb.gov.tr
- <http://honestlywtf.com/diy/shibori-diy/>
- <http://kate-ward-design.blogspot.com.tr/2011/09/silk-shibori-stoles.html> s.47
- <https://shiborigirl.wordpress.com/buy-shibori-ribbon/>
- <http://www.dharmatrading.com/homeikat-and-shibori.html>
- www.artthreads.blogspot.com
- <http://www.skylife.com/tr/dergi/1998-07>

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER:

Adı Soyadı : Emine YILDIZ
Doğum Yeri ve Tarihi :Belçika 02.02.1973
Uyruğu : T.C
Medeni Hali : Evli
Yabancı Dil : İngilizce, Flemenkçe
e-mail :emineyildiz34@outlook.com
:av.emineyildiz@hotmail.com

EĞİTİM DURUMU

Lisans :İstanbul Aydın Üniversitesi
:Moda ve Tekstil Tasarımı (2009-2012)

